

Czas na Odrę

Maciej Humiczewski
Piotr Nieznański

**IDENTYFIKACJA PRZESZKÓD
DLA MIGRACJI ORGANIZMÓW WODNYCH
I PROPOZYCJA DZIAŁAŃ NA RZECZ
PRZYWRÓCENIA CIĄGŁOŚCI EKOLOGICZNEJ
NA DOPŁYWACH ODRY W WOJEWÓDZTWACH
DOLNOŚLĄSKIM I OPOLSKIM**

Autorzy

Maciej Humiczewski
Piotr Nieznański

Wykonane
na zlecenie

Cenne uwagi
do opracowania

Dorota Chmielowiec-Tyszko
Jacek Engel
Krzysztof Nowak
Krzysztof Smolnicki

ISBN

978-83-63573-35-5

Supported by:

Federal Ministry
for the Environment, Nature Conservation,
Nuclear Safety and Consumer Protection

based on a decision of
the German Bundestag

Dofinansowano ze środków BMUV w ramach projektu EURENI
realizowanego przez Fundację EkoRozwoju

Wrocław, styczeń 2025 r.

Spis treści

1. Wstęp	4
2. Przedmiot opracowania	7
3. Charakterystyka rzeki	9
4. Przyjęta metodyka	12
5. Zestawienie odcinków do przywrócenia ciągłości ekologicznej	14
6. Zestawienie obiektów objętych opracowaniem	16
7. Wnioski i rekomendacje	91
8. Skrót w języku niespecjalistycznym	93
O autorach	95

1 WSTĘP

Katastrofa ekologiczna na Odrze, która miała miejsce w lipcu i sierpniu 2022 roku, była największym tego typu zdarzeniem w historii współczesnej Polski i jedną z najbardziej dramatycznych katastrof udokumentowanych w Europie. Zakwit złotej algi (*Prymnesium parvum*), spowodowany m.in. nadmiernym zasoleniem i zanieczyszczeniem wód, doprowadził do masowej śmierci organizmów wodnych na niespotykaną dotychczas skalę.

Jak wykazały badania opublikowane w recenzowanym czasopiśmie *Science of the Total Environment*, straty w populacjach ryb i mięczaków w dolnej Odrze były katastrofalne:

- **Zginęło 65 mln mały skójkowatych**, co stanowi aż 88% ich populacji.
- **Śmierć poniosło niemal 150 mln ślimaków wodnych (85%)**, głównie skrzelodysznych.
- **Straty w ichtiofaunie oszacowano na 1 650 ton biomasy ryb** na całym odcinku dotkniętym katastrofą, co stanowi 60% populacji ryb w Odrze.
- Szczególnie dramatyczna okazała się **95% śmiertelność rodzimego gatunku mała – szczeżui** pospolitej, co stwarza ryzyko wypełnienia niszy ekologicznej przez inwazyjną szczeżuję chińską, której populacja zmniejszyła się jedynie o 15%.

Skutki te są bezprecedensowe – naukowcy podkreślają, że katastrofa o takiej skali śmiertelności organizmów wodnych nie była dotąd udokumentowana w tej części Europy. Oprócz ogromnych strat w bioróżnorodności, skutki katastrofy dotknęły także gospodarkę regionu, rybołówstwo, turystykę oraz jakość życia mieszkańców nadodrzańskich obszarów.

Z tej katastrofy wyciągnięto szereg wniosków, jednak do tej pory nie podjęto jeszcze żadnych bezpośrednich działań w zakresie odbudowy i poprawy odporności ekosystemu Odry. Choć podejmowane są próby poprawy monitoringu jakości wód, działania te nie mają realnego wpływu na zmianę obecnego stanu rzeki Odry i jej dopływów.

Biorąc to pod uwagę i mając na względzie pilną potrzebę wzmocnienia naturalnej odporności ekosystemu Odry – w ramach prac Koalicji Czas na Odrę – podjęliśmy się wyzwania wypracowania propozycji konkretnych i mierzalnych działań, które pomogą w poprawie sytuacji Odry. W szczególności skupiliśmy się na działaniach, które można by zrealizować jeszcze w obecnym okresie finansowo-rozliczeniowym Unii Europejskiej, tj. do roku 2029, przy wykorzystaniu środków unijnych, którymi dysponuje Polska. Założyliśmy przy tym, że proponowane działania powinny być maksymalnie efektywne środowiskowo i ekonomicznie, co oznacza osiągnięcie jak największego efektu środowiskowego w stosunku do poniesionych kosztów.

W grudniu 2024 roku uzyskaliśmy ostateczne dane i analizę dotyczącą barier poprzecznych na dopływach Odry w woj. opolskim i dolnośląskim. Pozwoliło nam to potwierdzić, że takim działaniem, które w skuteczny i wymierny sposób poprawi sytuację Odry i da się zrealizować w stosunkowo krótkim czasie jest udrożnienie barier poprzecznych takich jak jazy czy betonowe progi w przyujściowych odcinkach dopływów Odry.

Przedstawiona poniżej, zlecona przez Koalicję Czas na Odrę analiza pogłębiona o weryfikację terenową obiektów na terenie województwa opolskiego i dolnośląskiego wskazuje na ogromny potencjał poprawy sytuacji ekosystemu Odry i zapewnienia większego buforu bezpieczeństwa organizmom wodnym poprzez udrożnienie barier poprzecznych w ujściowych odcinkach rzek wpływających do Odry. To działanie może w stosunkowo krótkim czasie pozwolić na odzyskanie ciągłości ekologicznej na ponad 170 km. Podjęcie tych działań umożliwi nie tylko na swobodną migrację ryb i innych organizmów wodnych z i do Odry ale też wesprze stopniowe odbudowanie zdolności ekosystemu Odry do samooczyszczania i adaptacji do przyszłych zagrożeń. Wartość tego opracowania ma szczególne znaczenie w świetle faktu, że nie tylko uzyskano i przeanalizowano dostępną dokumentację techniczną obiektów hydrotechnicznych w odcinkach ujściowych dopływów Odry ale każdy z tych obiektów poddano szczegółowej weryfikacji terenowej. Pozwoliło to na dokładną ocenę rzeczywistego stanu hydrotechnicznego oraz sposobu użytkowania poszczególnych odcinków rzek i obiektów hydrotechnicznych.

Przeprowadzone badania wykazały też, że w niektórych przypadkach występują rozbieżności między dostępną dokumentacją a faktycznym stanem i sposobem użytkowania obiektów. Weryfikacja terenowa objęta m.in.:

- 1. Przyujściowe odcinki rzek wpływających do Odry** – zweryfikowano stan ich drożności, możliwości poprawy ich drożności i połączeń ze starorzeczami.
- 2. Tereny retencyjne** – zidentyfikowano wstępnie obszary, gdzie naturalna retencja została ograniczona w wyniku działań hydrotechnicznych.
- 3. Obiekty infrastrukturalne** – jak jazy, stopnie wodne i inne budowle, które obecnie ograniczają przepływ wód i tworzą zastoiska sprzyjające zakwitom.

W wyniku weryfikacji terenowej w wybranych lokalizacjach wskazano również miejsca, w których możliwe jest przywrócenie drożności i łączności rzek z ich dolinami oraz podjęcie działań renaturyzacyjnych. Analiza wykazała również potrzebę dostosowania istniejącej dokumentacji do stanu faktycznego i rzeczywistych warunków hydrologicznych.

Na podstawie uzyskanych informacji i w oparciu o wnioski z dostępnych raportów po katastrofie na Odrze z 2022 roku, proponujemy w pierwszej kolejności udrożnienie barier (jazów, betonowych progów) na odcinkach przyujściowych rzek wpływających do Odry, co stanowić będzie najskuteczniejsze i najszybsze działanie naprawcze, przynoszące wymierne korzyści dla środowiska:

- 1. Likwidacja lub przebudowa barier poprzecznych** na rzekach ograniczy powstawanie zastoisk, które są głównym czynnikiem sprzyjającym zakwitom złotej algi.
- 2. Stworzenie refugium ekologicznych** – przywrócenie ciągłości ekologicznej rzek oraz połączenie ze starorzeczami umożliwi rybom i innym organizmom wodnym bezpieczne schronienie w przypadku awarii czy nadmiernego zanieczyszczenia i zasolenia samej rzeki Odry.
- 3. Wzrost retencji naturalnej** – odzyskanie terenów retencyjnych w dolinach przyujściowych pozwoli na zwiększenie zdolności do magazynowania wody, co jest kluczowe w obliczu zmian klimatycznych.

Przy tym kluczowy pozostaje fakt, że udrożnienie przyujściowych odcinków rzek można zrealizować w stosunkowo krótkim czasie, przy wykorzystaniu dostępnych środków z funduszy Unii Europejskiej. Szacujemy, że przy ścisłej współpracy z Wodami Polskimi, Ministerstwem Infrastruktury oraz

Ministerstwem Klimatu i Środowiska, pełna koncepcja technicznych rozwiązań, wraz z uzyskaniem niezbędnych pozwoleń, może zostać opracowana w ciągu 2 lat. Działania inwestycyjne w przypadku mniejszych obiektów mogą zostać rozpoczęte już w 2025 roku a w przypadku największych piętrzeń możliwe jest ich udrożnienie najpóźniej do 2029 roku. Działania te, z przeważającym wkładem finansowym UE, nie wymagają skomplikowanych zmian legislacyjnych i mogą być szybko wdrożone.

Należy podkreślić, że działania te w żadnej mierze nie zastępują potrzeby realizacji długoterminowych zmian systemowych, które obejmują:

- **Eliminację emisji zanieczyszczeń przemysłowych, komunalnych i rolniczych** – zmniejszenie dopływu chlorków, siarczanów i biogenów do Odry.
- **Redukcję zrzutów wód zasolonych** – pochodzących z przemysłu górniczego i chemicznego.
- **Poprawę monitoringu jakości wód** – wdrożenie automatycznych systemów kontroli w czasie rzeczywistym, które pozwolą na szybkie reagowanie na kryzysy ekologiczne.

Są to działania wymagające systemowych zmian legislacyjnych oraz zapewnienia odpowiednich środków finansowych, i powinny być realizowane równoległe z działaniami krótkoterminowymi.

W ramach opracowania dokonano wstępnej oceny możliwości poprawy retencji wód, w tym przywrócenia łączności rzek z ich dolinami. Dzięki weryfikacji terenowej wskazano wstępnie obszary, gdzie możliwe jest:

- 1. Odtworzenie starorzeczy** – jako naturalnych buforów retencyjnych i siedlisk biologicznych.
- 2. Odzyskanie terenów zalewowych** – co pozwoli zwiększyć zdolność retencji wody, szczególnie w czasie wezbrań.
- 3. Uzyskanie drożności rzek na których istnieją obecnie bariery poprzeczne** takie jak jazy czy progi wodne – poprzez likwidację lub modernizację przekształceń hydrotechnicznych, obecnie blokujących lub ograniczających drożność ekologiczną.

2

PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest identyfikacja przeszkód zlokalizowanych na bezpośrednich dopływach rz. Odry na obszarze woj. dolnośląskiego i opolskiego, zlokalizowanych jako pierwsze przeszkody od ujścia, tym samym ograniczające potencjał pozostałej części zlewni danej rzeki.

Niniejszy raport będzie stanowić materiał do podjęcia działań mających na celu przywrócenie ciągłości biologicznej rzek poprzez zmniejszenie fragmentacji cieków czyli sytuacji, w której rzeki i potoki są przerywane przez przeszkody, takie jak tamy, jazy, zastawki czy progi wodne. Podział naturalnego przepływu rzeki na krótkie, izolowane odcinki wywiera negatywny wpływ na ekosystemy rzeczne.

Problem przerywania continuum rzecznoego doczekał się licznych publikacji naukowych, z których wynika, że przerywanie łączności ekologicznej jest jednym z największych zagrożeń dla całego ekosystemu rzeki.

Kluczowe problemy wynikające z przerwania ciągłości hydrologicznej to między innymi:

- **Uniemożliwienie lub utrudnienie migracji ryb i innych organizmów wodnych**, co jest kluczowe dla ich cyklu życiowego.
- **Zmiany w procesach sedymentacyjnych:** Przeszkody zatrzymują osady (piasek, żwir), które naturalnie powinny być transportowane z prądem rzeki. Powoduje to nagromadzenie osadów powyżej przeszkód, a poniżej występuje erozja dna rzeki. Brak naturalnego transportu osadów wpływa na stabilność brzegów, niszczenie tarlisk ryb i zmiany w morfologii rzeki.
- **Zwiększenie ryzyka powodzi:** Liczne przeszkody na ciekach w sytuacjach ekstremalnych, takich jak intensywne opady, zwiększać mogą ryzyko powodziowe.

Nagłe uwolnienie wody z przelanych zbiorników lub niekontrolowany masowy zrzut wody z poszczególnych sterowanych budowli może prowadzić do gwałtownych, niekontrolowanych przyborów wód poniżej przeszkód. Ponadto erozja denna występująca poniżej budowli o dużym piętrzeniu w formie przelewów o ostrej koronie (jak jazy) oznaczać może zwiększenie prędkości spływu wód powodziowych po przejściu przez daną przeszkodę.

Drugim aspektem brany pod uwagę w tym opracowaniu jest spowolnienie odpływu wody, które łączy działania inżynierskie z naturalnymi procesami środowiskowymi. Odpowiednio zaplanowane działania mogą jednocześnie wpływać na poprawę warunków pod kątem niedoborów (susza) jak i nadmiaru wody (powódź).

Korzyści ze spowolnienia odpływu wody:

- **Zmniejszenie ryzyka powodzi:** Woda jest rozprowadzana w sposób bardziej równomierny, co zapobiega gwałtownym wezbraniom.
- **Zwiększenie dostępności wody w czasie suszy:** Retencja wody umożliwia lepsze zarządzanie zasobami wodnymi w okresach niskich opadów.

Spowalnianie odpływu wody z rzek to kluczowy element zrównoważonego zarządzania wodami, który łączy działania inżynierskie z naturalnymi procesami środowiskowymi. Możliwe jest podjęcie takich działań, które z jednej strony zapewnią drożność obiektów dla organizmów wodnych, a z drugiej umożliwią spowolnienie odpływu wody ze zlewni. Funkcje retencyjne planowanych do wykonania działań prowadzą co do zasady do spłaszczenia fali przepływu wody zarówno przy niskich przepływach (retencja zapobiegająca suszy) jak również przy wysokich (ograniczenie ryzyka kumulacji fali powodziowej z falą recypienta).

3 ODRA – CHARAKTERYSTYKA RZEKI

Rzeka Odra na terenie województw dolnośląskiego i opolskiego ma kluczowe znaczenie hydrologiczne, gospodarcze i ekologiczne dla tych regionów. Na tym odcinku Odra ma typowy charakter rzeki nizinnej, z szeroką doliną i wolnym nurtem. Jej koryto jest regulowane, co miało na celu ochronę przeciwpowodziową oraz usprawnienie transportu rzeczno-żeglarskiego.

W województwie dolnośląskim do Odry wpadają ważne dopływy, takie jak Bystrzyca, Oława, Ślęza i Kaczawa. W województwie opolskim z kolei wpływają do niej rzeki takie jak Nysa Kłodzka, Mała Panew i Osobłoga. Dopływy te mają istotny wpływ na zasilanie Odry oraz na zmiany regulację jej przepływu, szczególnie podczas opadów i roztopów.

Odra na obszarze Dolnego Śląska i Opolszczyzny posiada wiele urządzeń hydrotechnicznych, takich jak śluzy i jazy oraz elektrownie wodne.

Odra jest jednym z najważniejszych korytarzy ekologicznych w Europie Środkowej. Jej dolina stanowi trasę migracyjną dla wielu gatunków zwierząt, w tym ptaków. Dolina rzeki jest miejscem występowania licznych siedlisk przyrodniczych z bogatą fauną i florą. Wzdłuż Odry znajduje się kilkadziesiąt obszarów chronionych, w tym:

- **Obszary Chronionego Krajobrazu:** Dolina Odry, Krośnieńska Dolina Odry, Łęg Zdzieszowicki, Meandry graniczne Odry, Nowosolska Dolina Odry, Słubicka Dolina Odry
- **Parki Krajobrazowe:** Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich, Stobrawski, Krzesiński PK, Cedyński, Dolina Dolnej Odry
- **Park Narodowy Doliny Dolnej Odry** (Unteres Odertal) – funkcjonujący po niemieckiej stronie.

oraz

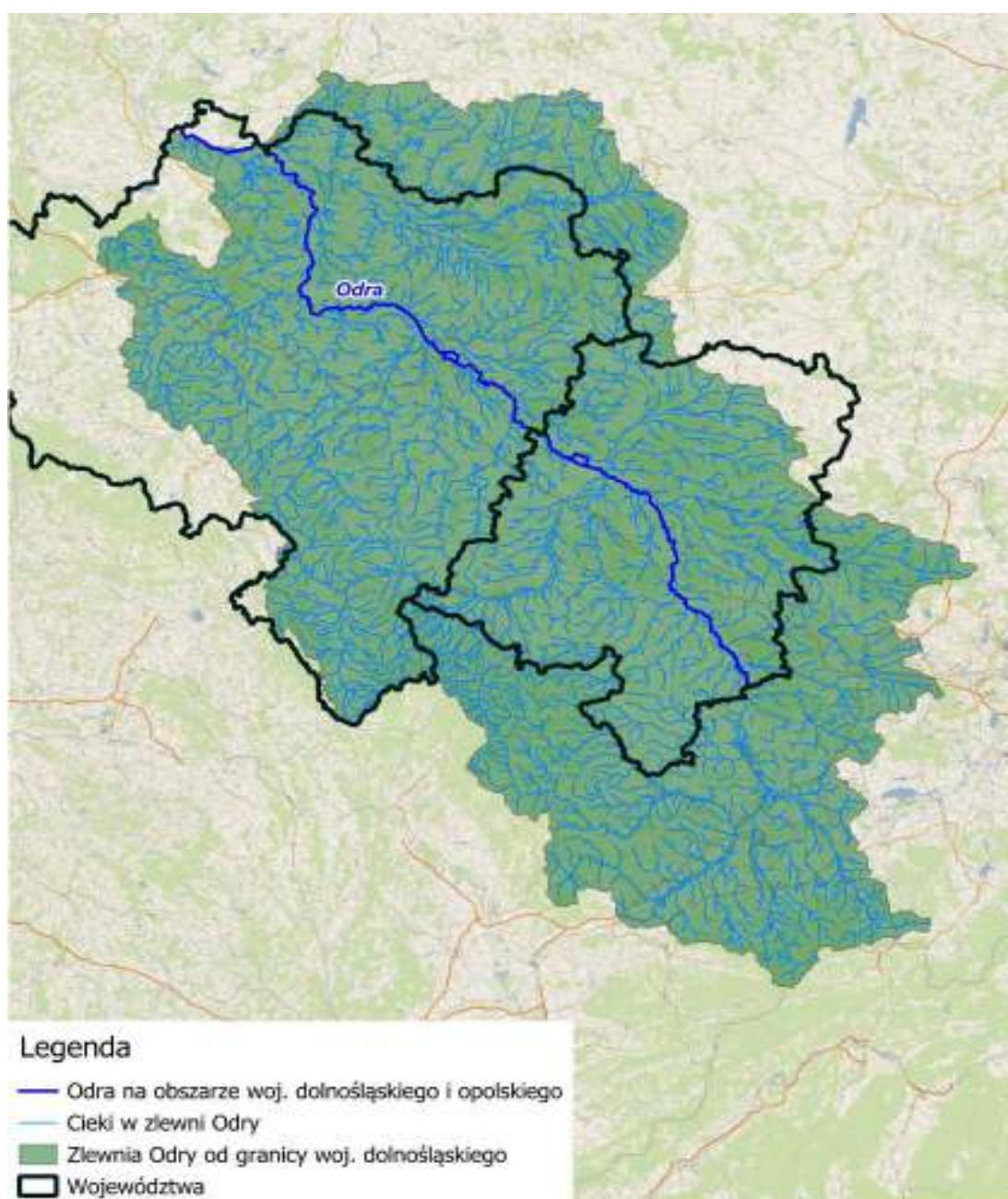
- **Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO)** i **Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO)** utworzone w ramach sieci NATURA 2000.

Jednym z kluczowych aspektów w przypadku dbałości o odpowiedni stan ekologiczny wód jest zapewnienie ich ciągłości oraz jakości. W obu przypadkach w rzece potrzebna jest woda, a także jej odpowiednia jakość. Presja ściekowa na takie rzeki jak Odra jest wyzwaniem wielopokoleniowym, a to co można i należy robić natychmiast, to zapewnić, aby stosunek wody w Odrze do odprowadzanych do niej zanieczyszczeń był jak najwyższy. To z kolei możliwe jest wyłącznie w przypadku odpowiednio spowolnionych odpływów wody z całej zlewni, a więc również w dopływach. Podobnie

pod kątem oceny drożności rzeki i jej potencjału do migracji organizmów wodnych – kluczowe jest zapewnienie, aby organizmy wodne migrujące w górę rzeki miały otwarte dla migracji korytarze w dopływach tych rzek.

Głównym zadaniem postawionym przed autorami niniejszego opracowania było zidentyfikowanie kluczowych dopływów rzeki Odry na odcinku przecinającym województwa dolnośląskie i opolskie, a następnie wskazanie przeszkód poprzecznych zlokalizowanych na odcinkach ujściowych. Dalsze analizy dotyczyły ustalenia jakie cele środowiskowe są stawiane przed danymi dopływami oraz na ile wymaganiom tym można sprostać poprzez udrożnienie zidentyfikowanych przeszkód. Autorzy opracowania weryfikowali również wstępnie formę możliwego przywrócenia ciągłości ekologicznej oraz jego zalety w aspekcie wielowątkowym, w tym retencyjnym i powodziowym.

Na te potrzeby określono zlewnię Odry na obszarze dwóch analizowanych województw.

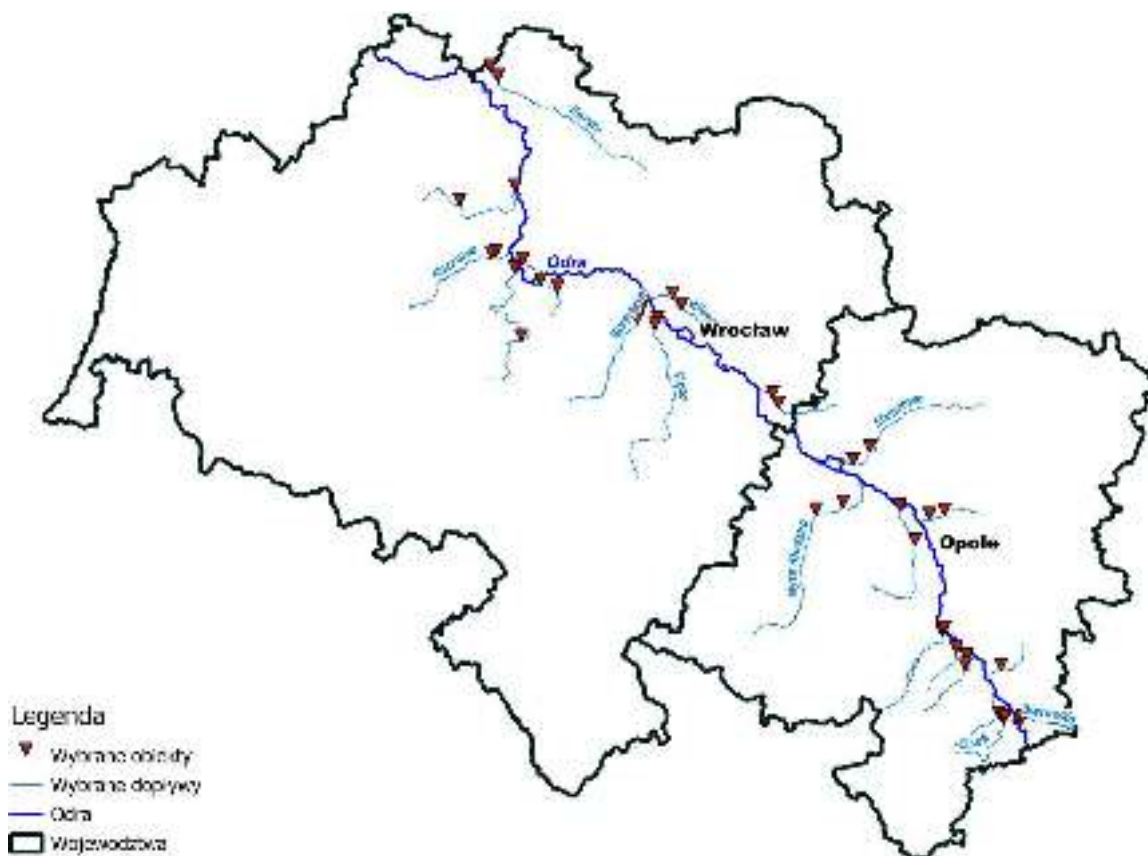
Rysunek 1. Zlewnia Odry od granicy woj. opolskiego

Następnie zweryfikowano przebieg rzeki i zidentyfikowano dopływy, aby w dalszej kolejności ustalić lokalizację kolejnych przeszkód poprzecznych, takich jak jazy, progi, etc. Lokalizowano pierwszą i drugą przeszkodę licząc od ujścia, tak aby możliwe było m.in. określenie jak długi odcinek rzeki (dopływu) zostanie otwarty w przypadku udrożnienia pierwszej od ujścia przeszkody poprzecznej.

Wystąpiono do PGW WP z wnioskiem o udostępnienie podstawowych danych nt. istniejących przeszkód, a także przeprowadzono własne wizje lokalne, w trakcie których, dokonano ogólnych oględzin budowli i oceny ich funkcjonalności, ogólnego stanu użytkowego i lokalizacji względem terenów przyległych. Wizje lokalne poparte były nalotami dronem oraz dokumentacją fotograficzną, po to aby w dalszej kolejności możliwie precyzyjnie ocenić potencjalne działania prowadzące do udrożnienia budowli.

4 PRZYJĘTA METODYKA

Dane rzeczne z JCWP zostały ograniczone do województw dolnośląskiego i opolskiego. Rzeki ujęte w JCWP zostały ograniczone wyłącznie do tych mających bezpośrednie ujście do rz. Odry. W związku z tym, że w ramach jednego JCWP może być ujęte wiele cieków – obiekty multipolygonowe zostały rozbite i pozostawiono tylko rzeki II rzędu. Przebieg pozostawionych rzek został określony na podstawie nazw z Mapy Podziału Hydrograficznego Polski w skali 1:10 000 (MHP10k). Następnie wybrano tylko te ciek, na których znajdują się budowle hydrotechniczne. Jako źródło danych o obiektach na rzekach przyjęto Bazę Danych Obiektów Topograficznych (warstwy BUHD_A i BUHD_L).

Rysunek 2. Odra wraz z dopływami ujętymi w opracowaniu

Obiekty na rzekach zostały ograniczone do dwóch pierwszych zidentyfikowanych na cieku, licząc od ujścia do rz. Odry. Dane o lokalizacji obiektów pochodziły w pierwszej kolejności z danych BDOT, a następnie w miarę możliwości były dodatkowo weryfikowane z użyciem ortofotomap. Zadanie polegało na odnalezieniu pierwszego od ujścia obiektu mogącego stanowić przeszkodę (część główna, ponieważ głównym celem opracowania jest wskazanie możliwości udrożnienia przeszkody) oraz potencjalnej drugiej zidentyfikowanej przeszkody. W przypadku odnalezienia na ortofotomapie brakującego w bazie BDOT10k obiektu, był on uwzględniany i wprowadzany do opracowania. Jest to działanie obciążone ryzykiem wynikającym z faktu, że funkcjonujące obecnie bazy danych i zasoby mapowe nie są kompletne i odpowiednio uporządkowane. Ortofotomapy mogą służyć wyłącznie jako pogląd i częściowa weryfikacja, ponieważ nie wskazują wprost na istnienie funkcjonującego obiektu. Na ich podstawie można dopatrzeć się wielu niezidentyfikowanych w BDOT przeszkód, jednak nie jest to działanie systemowe. BDOT natomiast nie posiada w zasobie wielu obiektów, które nie znajdują się w bazach danych PGW WP bo np. zostały wykonane kilka dekad temu i nie posiadają pozwolenia wodnoprawnego. W takiej sytuacji trudne jest ustalenie na tym pierwszym rozpoznawczym etapie, który z obiektów funkcjonuje i stanowi faktyczną przeszkodę, a który nie powinien działać i nie powinien generować problemu w kontekście migracji organizmów wodnych. Przeprowadzona analiza stanowi wyjście do dalszych prac projektowych i koncepcyjnych i pozwala zidentyfikować najważniejsze przeszkody, nie wykluczając możliwości identyfikacji kolejnych, wymagających uwzględnienia, które mogą zostać zidentyfikowane w trakcie realizacji prac.

Na tej podstawie wyżej opisanej wstępnej weryfikacji drożności, ustalono pewien zestaw cieków poddany dalszej analizie. Niezależnie od tego, czy oprócz zidentyfikowanych obiektów na długości cieku wystąpią dodatkowe problematyczne objekty, to identyfikacja i udrożnienie tych wskazanych w opracowaniu dotyczy wyłącznie faktycznie istniejących obiektów (sprawdzone w terenie, potwierdzone z użyciem drona i w ramach wizji terenowej) i stanowią działanie zalecane dla osiągnięcia poprawy stanu ekologicznego danej JCWP.

Poniżej zaprezentowano zestawienie dopływów, wraz z lokalizacją budowli poprzecznych zgodnie z założeniami analizy. Szczegóły każdej z budowli umieszczono na kartach inwentaryzacyjnych zamieszczonych w dalszej części opracowania.

5

ZESTAWIENIE ODCINKÓW DO PRZYWRÓCENIA ŁĄCZNOŚCI EKOLOGICZNEJ

Na tym etapie opracowania przeanalizowano możliwości przywrócenia ciągłości biologicznej dla 25 dopływów Odry z obszaru województwa dolnośląskiego i opolskiego:

	Lp.	Dopływ	Kilometraż Odry	KM pierwszej budowli od ujścia	KM drugiej budowli	Długość odcinka otwartego po udrożnieniu pierwszej budowli [m]
dolnośląskie	1	Barycz	383+540	5573	8842	3269
	2	Zimnica	427+480	685	23681	22996
	3	Kaczawa	445+070	5707	6963	1256
	4	Cicha Woda	448+430	5947	40288	34341
	5	Młynna	450+780	352	10926	10574
	6	Średzka Woda	456+840	3722	8627	4905
	7	Widawa	493+730	6480	12298	5818
	8	Bystrzyca	494+190	4370	8960	4590
	9	Ślęza	498+960	2913	4720	1807
	10	Smortawa	536+970	5052	8037	2985

	Lp.	Dopływ	Kilometraż Odry	KM pierwszej budowli od ujścia	KM drugiej budowli	Długość odcinka otwartego po udrożnieniu pierwszej budowli [m]
opolskie	11	Stobrawa	571+650	4525	10385	5860
	12	Nysa Kłodzka	579+230	13667	21735	8068
	13	Prószkowski Potok	591+710	3872	15036	11164
	14	Mała Panew	601+590	2630	7425	4795
	15	Osobłoga	634+870	620	1415	795
	16	Swornica	640+860	1484	15765	14281
	17	Stradunia	643+640	2300	5810	3510
	18	Łącka Woda	651+020	5704	17604	11900
	19	Olszówka	658+030	7465	23661	16196
	20	Cisek	664+130	4288	4976	688
	21	Bierawka	669+040	675	1625	950

W wyniku przeprowadzonych analiz zlokalizowano 42 obiekty w tym 21 (pierwszych od ujścia do Odry) które poddano głębszej analizie w kontekście możliwości udrożnienia dla migracji dla organizmów wodnych. Udrażniając tylko pierwsze budowle, otwarte zostałyby ok. 170 km cieków.

W ramach niniejszego opracowania przeanalizowano także fragmenty cieków przed i za budowlami pod względem występowania starorzeczy w kontekście potencjalnej renaturyzacji. Renaturyzacja starorzecza przywraca naturalne cechy ekosystemu wodnego w odciętych fragmentach dawnego koryta a rzeki, dzięki czemu odbudowywana jest bioróżnorodność, poprawia się jakość wód oraz zwiększa się naturalna retencja. Działania renaturyzacyjne polegają na odtwarzaniu naturalnego koryta, zwiększaniu przepływu wody przez starorzecze, nasadzeniu roślin wodnych oraz tworzeniu siedlisk dla fauny. Renaturyzacja przyczynia się do przywrócenia równowagi ekologicznej, wspiera naturalne procesy oczyszczania wód, a także podnosi walory krajobrazowe i rekreacyjne takich terenów, przeciwdziałając skutkom zmian klimatycznych i regulacji rzek.

W dalszej części zestawiono rzeki i obiekty poddane analizie. Jako materiał porównawczy wykorzystano aktualne ortofotomapy oraz mapy historyczne udostępnione w serwisie Mapster. Dla zachowania spójności opracowania wykorzystywano mapy niemieckie mapy w skali 1:25 000 z okresu 1870-1945.

6

ZESTAWIENIE OBIEKTÓW OBJĘTYCH OPRACOWANIEM

NAZWA RZEKI: **Barycz**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: jaz – Jaz Bartodzieje

Współrzędne: 51,687260 N 16,327723 E

Kilometraż: 5+573

Potencjał do udroźnienia: 3269 m

Funkcja: regulacja wód

Własność: PGW WP

woj. dolnośląskie	powiat górowski	gm. Niechlów	ob. Bartodzieje	dz. nr 144
-------------------	-----------------	--------------	-----------------	------------

Zdjęcia z wizji terenowej:

Formy ochrony przyrody: SOO: PLC020002 – Łęgi Odrzańskie, OSO: PLC020002 – Łęgi Odrzańskie, Obszar chronionego Krajobrazu: Dolina Baryczy, Korytarz ekologiczny: Odra Środkowa – 1

JCWP: RW600011149 – Barycz od Sąciecznicy do ujścia

Informacje z PGW WP: Obiekt uwzględniono w II aktualizacji Planów Gospodarowania Wodami (dalej IIaPGW) – Działania dot. poprawy warunków hydromorfologicznych rzek i potoków. Nazwa działań: Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych.; Opracowanie wariantowej analizy sposobu udrożnienia budowli piętrzących na cieku wraz ze wskazaniem wariantu do realizacji oraz opracowaniem dokumentacji projektowej.; Realizacja wybranego wariantu udrożnienia cieku – działanie inwestycyjne

Obiekt uwzględniono Krajowym Programie Renaturyzacji Wód Powierzchniowych(dalej KPRW): Działania dot. likwidacji lub udrażniania przegród poprzecznych (T16).

Jaz „Bartodzieje” na Baryczy km 5+502 ma zadanie utrzymywanie zwierciadło wody w rzece na odpowiednim wysokim poziomie dla przeciwdziałania obniżaniu się wody gruntowej i poprawy warunków wilgotnościowych w dolinie. Z tego względu piętrzenie wody jazem powinno odbywać się przez cały rok oczywiście pomijając okresy wyżówek, które na rzece Baryczy występują dość często.

Parametry techniczne jazu. Zestawienie danych technicznych jazu:

- zdolność przepustowa jazu = $Q = 118,00 \text{ m}^3/\text{s}$ przy wodzie $p = 10\%$
- przepływ nienaruszalny $Q_n = 0,520 \text{ m}^3/\text{s}$
- długość ubezpieczenia stopy skarpy ponuru = 5,00 m
- długość ubezpieczenia stopy skarpy poszuru = 15,00 m
- rz. progu w korycie = 74,92 m n.p.m.
- rz. przelewu w międzywałach = 76,77 m n.p.m
- wysokość zasuw = 1,50 m
- rz. piętrzenia = 76,42 m n.p.m.
- rz. dozwolonego piętrzenia = 76,52 m n.p.m.
- rz. wału prawego = 80,32 m n.p.m.
- rz. wału lewego = 78,95 m n.p.m.
- światło jazu ruchomego = $3 \times 4,75 \text{ m}$
- światło przelewu stałego = lewy 10,20 m, prawy 7,95 m.
- rodzaj zasuw – stalowe
- napęd mechanizmów wyciągowych – ręczny
- powierzchnia zlewni rzeki powyżej jazu = $4\,678 \text{ km}^2$
- spadek dna rzeki = 0,3‰

Konstrukcja jazu. Korpus jazu składa się z betonowej płyty dennej i przyczółków betonowych wyniesionych do poziomu terenu międzywał.

Przyczółki mają wymiary w rzucie poziomym $3,10 \times 2,0 \text{ m}$. Od przyczółków w kierunku wałów usytuowane są przelewy boczne wykonane z betonu z okładziną kamienną. W korycie rzeki wbudowane są dwa filarki o szerokości 0,85 m i długości 3,10 m wyniesione do poziomu przyczółków. Dzielą one światła jazu na trzy otwory po 4,75 m każdy. W dnie rzeki ułożona jest płyta jazowa, pasem w poprzek koryta szerokości 3,10 m. Całość korpusu jazu ujęta jest stalową ścianką szczelną górną i dolną typu „LARSEN”, której głębokość nie jest znana.

Zamknięcia. Światło jazu zamykane jest trzema zasuwami stalowymi ruchomymi wodzonymi w odrzwiach stalowych. Zasuwę szerokości 4,75 m i wysokości 1,50 m wykonane są z dwuteowników i ceowników z poszyciem wykonanym z blach. Zamknięcia jazu stanowią zasuwę płaskie, ślizgowe, jednodelne o wysokości piętrzenia $H = 1,50$ m.

Od strony górnej wody znajdują się prowadnice do zamknięcia jazu na czas remontów.

Barycz jest prawym dopływem Odry o długości 139 km. Jest to rzeka nizinna o spokojnym, wolnym nurcie, co czyni ją idealnym środowiskiem dla licznych gatunków zwierząt i roślin. Szczególnie znana jest z przepływu przez Dolinę Baryczy, jeden z największych i najcenniejszych obszarów przyrodniczych w Polsce. Dolina ta jest objęta ochroną w ramach obszaru Natura 2000 oraz rezerwatu przyrody.

W trakcie wizji lokalnej na Jazie Bartodziejce (5+573 km rzeki Barycz) potwierdzono, że jest to trzyprzęstowa budowla z mechanizmami wyciągowymi. Koryto rzeki na wysokości obiektu obustronnie obwałowane – za wałami głównie pola i łąki. Budowla w trakcie wizji lokalnej była w całości otwarta.

Przy doborze rozwiązań udrażniających należy optymalizować założenia w celu uzyskania możliwie najlepszych parametrów retencyjnych w zlewni – obiekt może pełnić istotne funkcje związane z opóźnianiem spływu powierzchniowego ze zlewni.

Możliwe działania:

1. likwidacja urządzenia w przypadku, gdy nie ma uzasadnienia dla dalszego piętrzenia,
2. rozebranie budowli i/lub wykonanie bystrza w celu zapewnienia potencjału retencyjnego ,
3. budowa przepławki w formie obejścia (na prawym brzegu) w przypadku zachowania funkcji budowli,
4. udrożnienie jednego z przęseł.

Proponowane działania są zgodnie z celami środowiskowymi zapisanymi w karcie charakterystyk JCWP dla Baryczy od Sąciecznicy do ujścia tj.:

1. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne w celu zachowania stałych i okresowych (rozwój bezpośrednio związany ze środowiskiem wodnym) dróg migracji gatunków związanych z wodą.
2. Zapewnienie swobodnej migracji ryb poprzez budowę przepławek w przypadku wznoszenia nowych budowli piętrzących.
3. Przywrócenie drożności rzek jako korytarzy migracyjnych ryb.
4. Zachowanie niezmiennych warunków wodnych.
5. Utrzymanie i odtwarzanie meandrów na wybranych odcinkach cieków oraz starorzeczy; w razie możliwości wprowadzanie wtórnego zabagnienia terenów.
6. Zapobieganie: erozji liniowej dna rzeki Odry poniżej stopnia Brzeg Dolny oraz drenującego oddziaływania Odry na stan wód gruntowych i powierzchniowych w jej dolinie; zmniejszeniu częstości i zasięgu wylewów na skutek oddziaływania budowli hydrotechnicznych wzdłuż Odry i jej dopływów; zmianom stanu ekologicznego starorzeczy na skutek odcięcia lub pogorszenia połączenia z ciekami.

Stan/potencjał ekologiczny: zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Barycz od ujścia do ujścia Orli (dla certy); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych.

Dodatkowo przeprowadzono analizę możliwości przywrócenia potencjału retencyjnego i odtworzenia historycznych kierunków przepływu, poprzez identyfikację historycznego przebiegu koryta i układu hydrograficznego na bazie map historycznych.

Rysunek 3. Ujście Baryczy (ze starorzeczem) do Odry

Rysunek 4. Widok na połączenie starorzecza z Baryczą w rejonie ujścia do Odry

Rysunek 5. Starorzecze/mokradła powyżej budowli na Baryczy

Rysunek 6. Widok na rozlewiska powyżej budowli

Na podstawie powyższego wskazuje się na możliwości odtworzenia łączności rzeki ze starorzeczami i retencjonowanie wód w krajobrazie.

NAZWA RZEKI: **Zimnica**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: próg stały

Współrzędne: 51,424157 N 16,433414 E

Kilometraż: 0+685

Potencjał do udrożnienia: 23681 m

Funkcja: nieustalona

Własność: nieznana

woj. dolnośląskie

powiat lubiński

gm. Ścinawa

Obręb 2

dz. nr 29

Zdjęcia z wizji terenowej:

Formy ochrony przyrody: SOO: PLC020002 – Łęgi Odrzańskie, OSO: PLC020002 – Łęgi Odrzańskie
JCWP: RW600010139299 – Zimnica

Informacje z PGW WP: Obiekt uwzględniony w II aPGW – Działania dot. poprawy warunków hydro-morfologicznych rzek i potoków. Nazwa działań: Działania renaturyzacyjne (SZCW);

Obiekt nie uwzględniony w KPRW.

Zimnica jest lewym dopływem Odry o długości ok. 36 km. Jej źródła znajdują się w okolicy wzniesienia Wędrowiec, w pobliżu miejscowości Krzeczyn Mały. Zimnica w większości swojego biegu przepływa przez tereny leśne i rolnicze. Rzeka na całej długości jest uregulowana o małym prądzie spływu. Obecnie pełni rolę lokalnego źródła wody dla rolnictwa.

Przy doborze rozwiązań poprawiających ciągłość ekologiczną rzek należy optymalizować założenia w celu uzyskania możliwie najlepszych parametrów retencyjnych w zlewni – obiekt może pełnić istotne funkcje związane z opóźnianiem spływu powierzchniowego ze zlewni.

W trakcie wizji lokalnej potwierdzono, że obiekt w 0+685 kilometrze rzeki Zimnica to próg stały.

Możliwe działania:

1. Budowa rampy lub sekwencji przyzm kamiennych w dnie udrażniających wejście z wody dolnej na stanowisko górne.
2. Rozebranie budowli i wykonanie bystrza żwirowo-kamiennego o odpowiednich rzędnych korony w celu zapewnienia potencjału retencyjnego i pełnej drożności morfologicznej.

Proponowane działania są zgodnie z celami środowiskowymi zapisanymi w karcie charakterystyk JCWP, które zakładają „zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego (dla certy); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych”.

Analiza map historycznych wskazuje na bardzo wczesne uregulowanie tego fragmentu koryta rzeki. Przebieg koryta oraz przyległy do niego teren mają duży potencjał dla renaturyzacji (remeandryzacji) Wskazane jest rozważenie możliwości obsadzenia brzegów drzewami i krzewami aby utworzyć strefy buforowe i zminimalizować dopływ biogenów i pestycydów z pól.

Rysunek 7. Most na mapie historycznej w miejscu istniejącego jazu

NAZWA RZEKI: **Kaczawa**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: jaz – elektrownia wodna

Współrzędne: 51,277474 N 16,371647 E

Kilometraż: 5+707

Potencjał do udrożnienia: 1256 m

Funkcja: MEW

Własność: prywatna

woj. dolnośląskie

powiat legnicki

gm. Prochowice

Obręb 3

dz. nr 22

Zdjęcia z wizji terenowej:

Formy ochrony przyrody: brak

JCWP: RW600011138999 – Kaczawa od Nysy Szalonej do ujścia

Informacje z PGW WP: Uwzględniono w II aPGW – Działania dot. poprawy warunków hydromorfologicznych rzek i potoków. Nazwa działania: Opracowanie wariantowej analizy sposobu udrożnienia budowli piętrzących na cieku wraz ze wskazaniem wariantu do realizacji oraz opracowaniem dokumentacji.

Uwzględniono w KPRW: Działania dot. likwidacji lub udrażniania przegród poprzecznych (T16).

Kaczawa – rzeka o długości ok. 98 km. Lewy dopływ Odry. Przeływa przez województwo dolnośląskie. Swoje źródła ma w Górach Kaczawskich. W górnym biegu rzeka posiada charakter górsko-wyżynnego potoku, poniżej Legnicy stopniowo nabiera bardziej nizinnego charakteru i uchodzi do Odry w okolicy Prochowic.

W trakcie wizji lokalnej w 5+707 KM rzeki Kaczawa potwierdzono funkcjonującą elektrownie wodną wraz z lewostronnym kanałem młyńskim oddzielonym od głównego przebiegu za pomocą jazu. Wlot do kanału od strony wody dolnej jest swobodny, ciągłość migracyjna niemożliwa z uwagi na trwale zamknięty jaz.

Przy doborze rozwiązań udrażniających należy optymalizować założenia w celu uzyskania możliwie najlepszych parametrów retencyjnych w zlewni – obiekt może pełnić istotne funkcje związane z opóźnianiem spływu powierzchniowego ze zlewni.

Możliwe działania:

1. Budowa przepławki w rejonie jazu na kanale lewobrzeżnym,
2. Zmiana sposobu zarządzania obiektem, uwzględniająca częściowe trwałe otwarcie jazu na kanale lewobrzeżnym przy zapewnieniu wyższych poziomów wody w kanale (zmniejszenie różnicy poziomów wody między korytem rzeki a kanałem).
3. Zapewnienie nurtu wabiącego od strony wody dolnej.

Rysunek 8. Jaz na kanale lewobrzeżnym

Proponowane działania są zgodnie z celami środowiskowymi zapisanymi w karcie charakterystyk JCWP, które zakładają „zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Kaczawa w obrębie JCWP (dla łososia); zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Kaczawa w obrębie JCWP (dla troci wędrowniej).”

Dodatkowo przeprowadzono analizę możliwości przywrócenia potencjału retencyjnego i odtworzenia historycznych kierunków przepływu, poprzez identyfikację historycznego przebiegu koryta i układu hydrograficznego na bazie map historycznych.

Rysunek 9. Młyn wodny w miejscu istniejącej elektrowni wodnej

Rysunek 10. Starorzecze poniżej budowli w rejonie wsi Kwiatkowie

Na podstawie powyższego wskazuje się na możliwości odtworzenia ciągłości przepływu ze starorzeczami i retencjonowanie wód w krajobrazie z wykorzystaniem przebudowanego/udroźnionego piętrzenia.

NAZWA RZEKI: **Cicha Woda**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: jaz

Współrzędne: 51,243938 N 16,442506 E

Kilometraż: 5+947

Potencjał do udrożnienia: 34341 m

Funkcja: piętrzenie na potrzeby retencji korytowej i potencjalnie zapewnienie wody dla stawów w miejscowości Rogów Legnicki

Własność: PGW WP, dzierżawca – osoba prywatna

woj. dolnośląskie

powiat legnicki

gm. Prochowice

ob. Rogów Legnicki

dz. nr 416

Zdjęcia z wizji terenowej:

Formy ochrony przyrody:

JCWP: RW600010137899 – Cicha Woda

Informacje z PGW WP:

- Jaz Rogów Legnicki – właściwy km 5+500 (lokalizacja ustalona na podstawie mapki)
- Wysokość piętrzenia: 1,05 m
- Własność: PGW Wody Polskie

Obiekt uwzględniony w IIaPGW: Działania dot. poprawy warunków hydromorfologicznych rzek i potoków. Nazwa działań IIaPGW: Działania renaturyzacyjne (SZCW)

Obiekt nie uwzględniony w KPRW.

Rysunek 11. Śluza/jaz na mapie historycznej w miejscu obecnie istniejącego jazu

Cicha woda – lewy dopływ Odry o długości ok. 57 km. Swoje źródło ma w rejonie Wzgórz Strzegomskich. Przy doborze rozwiązań udrażniających należy optymalizować założenia w celu uzyskania możliwie najlepszych parametrów retencyjnych w zlewni – obiekt może pełnić istotne funkcje związane z opóźnianiem spływu powierzchniowego ze zlewni.

W trakcie wizji lokalnej na Jazie Rogów Legnicki (5+947 KM rz. Cicha Woda) potwierdzono, że jest to budowla dwuprzęsłowa z progiem stałym. Wymaga udroźnienia dla migracji ryb poprzez przeprowadzenie działań w stanowisku dolnym niwelujących różnice w poziomach wody. W przypadku braku potrzeby sterowania piętrzeniem na obiekcie należy rozważyć rozbiórkę lub przebudowę na stałe urządzenie retencyjne o zachowanej drożności.

Możliwe działania:

1. Modyfikacja instrukcji gospodarowania wodą na obiekcie uwzględniająca zapewnienie ciągłej drożności dla migracji organizmów wodnych wraz z zaadaptowaniem progu do migracji organizmów wodnych.
2. Przebudowa jazu na budowle o stałym piętrzeniu zapewniającym opóźnienie wody ze zlewni (retencja), przy zachowaniu drożności i potrzeb osób korzystających z wód.

Stan/potencjał ekologiczny z JCWP: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieków dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D.

Podczas analiz historycznego przebiegu koryta nie wykryto możliwości przywrócenia potencjału retencyjnego i odtworzenia historycznych kierunków przepływu.

NAZWA RZEKI: **Młynna**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: próg stały

Współrzędne: 51,263443 N 16,468534 E

Kilometraż: 0+352

Potencjał do udrożnienia: 10574 m

Funkcja: nieznaną

Własność: prywatna (nie należy do PGW WP)

ob. dolnośląskie

powiat wołowski

gm. Wołów

ob. Lubiąż

dz. nr 602

Zdjęcia z wizji terenowej:

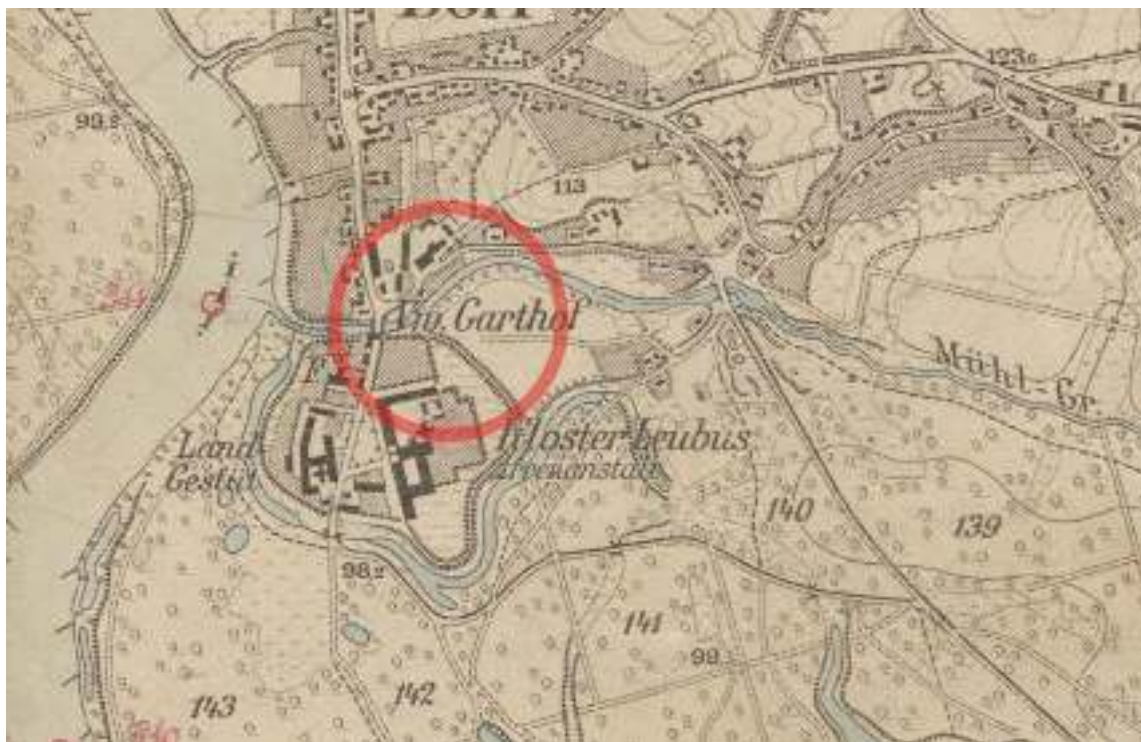
Formy ochrony przyrody: SOO: PLC020002 – Łęgi Odrzańskie, OSO: PLC020002 – Łęgi Odrzańskie

JCWP: RW600010137729 – Młynna

Informacje z PGW WP:

- Rodzaj budowli: zastawka
- Wysokość piętrzenia: brak danych
- Stan własności: nie należy do PGW WP, obiekt nie znajduje się w ewidencji posiadanej przez NW.

Obiekt nie uwzględniony w IIaPGW i w KPRW.

Rysunek 12. Lokalizacja jazu/zastawki w rejonie mostu do klasztoru cystersów

Młynna – prawy dopływ Odry o długości ok. 10 km. Swoje ujście ma w rejonie wsi Lubiąż.

Przy doborze rozwiązań udrażniających należy optymalizować założenia w celu uzyskania możliwie najlepszych parametrów retencyjnych w zlewni – obiekt może pełnić istotne funkcje związane z opóźnianiem spływu powierzchniowego ze zlewni.

W trakcie wizji lokalnej (0+352 KM rzeki Młynna) potwierdzono lokalizację progu stałego ograniczającego możliwość swobodnej migracji organizmów wodnych. Próg jest w złym stanie technicznym, dawniej funkcjonował w formie zastawki (możliwość zamknięcia na progu i utrzymania wyższych poziomów wody).

Możliwe działania:

1. Likwidacja progu lub wykonanie działań w dolnym stanowisku (bystrze podnoszące poziom wody dolnej lub rampa denna). Projektując niniejsze działania należy uwzględnić potencjał retencyjny i możliwość ustabilizowanych poziomów wody w korycie powyżej.

Stan/potencjał ekologiczny z JCWP: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D.

Podczas analiz historycznego przebiegu koryta nie wykryto możliwości przywrócenia potencjału retencyjnego i odtworzenia historycznych kierunków przepływu.

NAZWA RZEKI: **Średzka Woda**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: jaz

Współrzędne: 51,219231 N 16,534431 E

Kilometraż: 3+722

Potencjał do udrożnienia: 4905 m

Funkcja: piętrzenie na potrzeby retencji korytowej i gruntowej

Własność: PGW WP

woj. dolnośląskie	powiat średzki	gm. Malczyce	ob. Chomiąza	dz. nr 508/4
-------------------	----------------	--------------	--------------	--------------

Zdjęcia z wizji terenowej:

Formy ochrony przyrody: Korytarz ekologiczny: Śląsk_1

JCWP: RW600010137699 – Średzka Woda od Jeziorki do ujścia

Informacje z PGW WP:

- Jaz Chomiąża – właściwy km 3+195
- Wysokość piętrzenia: 1,05 m
- Własność: PGW Wody Polskie

Obiekt uwzględniony w IIaPGW: Działania dot. poprawy warunków hydromorfologicznych rzek i potoków. Nazwa zadania: Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych. Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe jcwp. Działania renaturyzacyjne.

Obiekt uwzględniony w KPRW: Działania dot. likwidacji lub udrażniania przegród poprzecznych (T16).

Średzka Woda (Średzianka) – lewostronny dopływ Odry przepływający przez Środę Śląską o długości ok 32 km. Swoje źródło ma na Wysoczyźnie Średzkiej w miejscowości Piersno.

W trakcie wizji lokalnej na Jazie Chomiąża (3+722 km rzeki Średzka Woda) potwierdzono, że jest to dwuprzęsłowa budowla z progiem uniemożliwiającym swobodną migrację organizmów wodnych. Brak zidentyfikowanego powiązania z innymi korzystającymi z wód.

Przy doborze rozwiązań udrażniających należy optymalizować założenia w celu uzyskania możliwie najlepszych parametrów retencyjnych w zlewni – obiekt może pełnić istotne funkcje związane z opóźnianiem spływu powierzchniowego ze zlewni.

Możliwe działania:

1. Przeprowadzenie działań w stanowisku dolnym niwelujących różnice w poziomach wody.
2. W przypadku braku potrzeby sterowania piętrzeniem na obiekcie należy rozważyć przebudowę na stałe urządzenie retencyjne.

Stan/potencjał ekologiczny z JCWP: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieków dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieków według wymagań gatunków chronionych.

Podczas analiz historycznego przebiegu koryta nie wykryto możliwości przywrócenia potencjału retencyjnego i odtworzenia historycznych kierunków przepływu.

NAZWA RZEKI: **Widawa**

Typ obiektu: jaz Świniary

Współrzędne: 51,197926 N 16,998748 E

Kilometraż: 6+480

Potencjał do udrożnienia: 5818 m

Funkcja: retencja

Własność: PGW WP

woj. dolnośląskie

powiat Wrocław

gm. Wrocław

ob. Świniary AR_7

dz. nr 2/5

Zdjęcia z wizji terenowej:

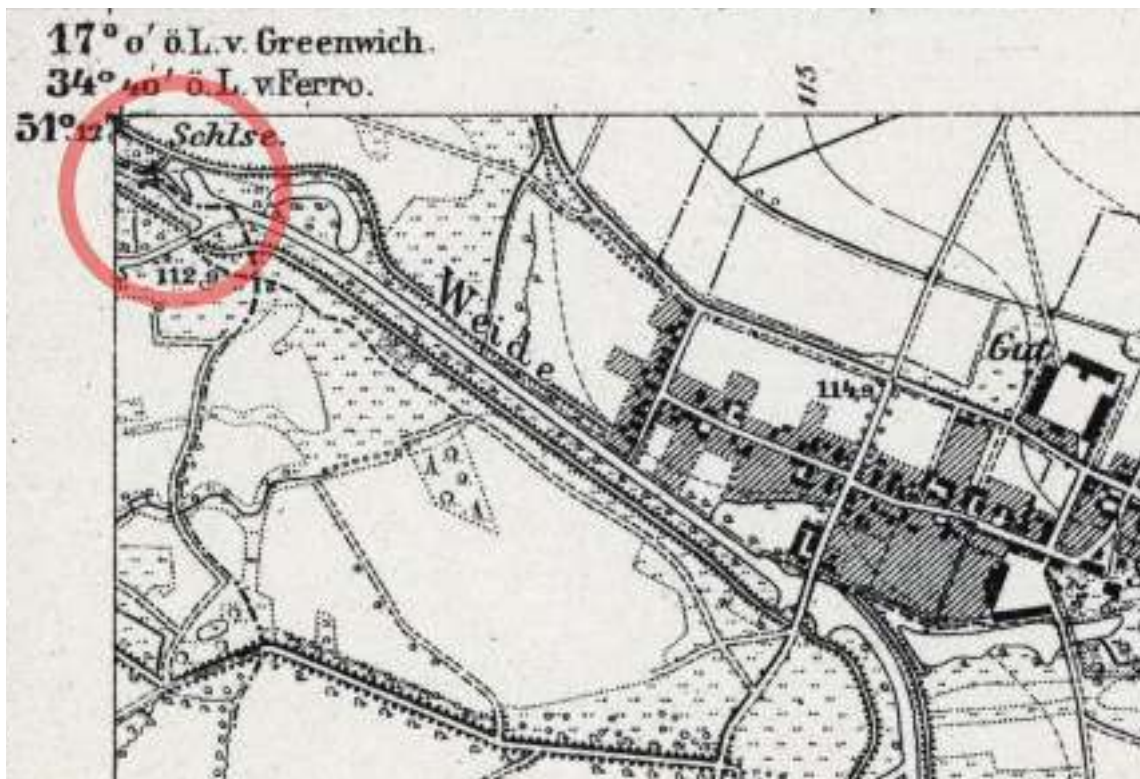
Formy ochrony przyrody: SOO: PLH020036 – Dolina Widawy

JCWP: RW60001113699 – Widawa od Oleśnicy do ujścia

Informacje z PGW WP:

- Rodzaj budowli: Jaz Świniary w km 6+664, 3 przęsta o świetle całkowitym 13,28 m, zamknięcia ruchome, trzy zasowy dwudzielne stalowe z mechanizmami wyciągowymi ręcznymi
- Wysokość piętrzenia: MaxPP – 2.50 m
- Stan własności: PGW Wody Polskie

Obiekt uwzględniony w IIaPGW: Działania dot. poprawy warunków hydromorfologicznych rzek i potoków. Nazwa działania: Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta.

Rysunek 13. Śluza/jazu w miejscu obecnie istniejącego jazu

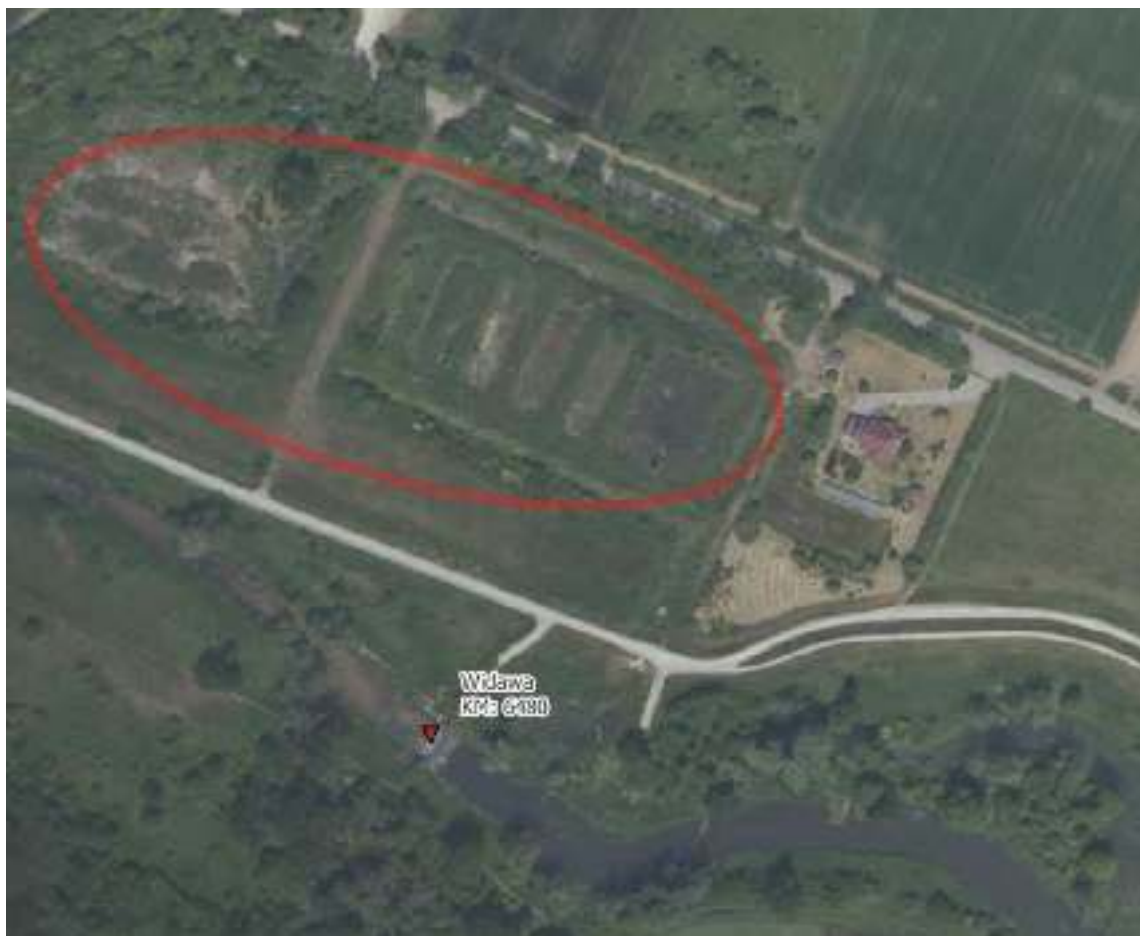
Widawa – prawy dopływ Odry o długości ok. 109 km. Swoje źródła ma we Wgórzach Twardogórskich w okolicy wsi Droktowice. Rzeka uchodzi do Odry na 267 KM jej biegu poniżej Wrocławia. W ujściowym odcinku posiada koryto wyprostowane i w większości obwałowane.

W trakcie wizji lokalnej na Jazie Świniary (6+480 rzeki Widawa) potwierdzono, że jest budowla trzyprzęstowa z progiem stałym, nie posiadająca przepławki dla ryb. Na prawym brzegu zidentyfikowano dawne stawy hodowlane posiadające łączność prawobrzeżnym ujęciem powyżej jazu. W stanie obecnym jaz istotnie utrudnia migrację organizmów wodnych. Jednocześnie stwierdza się istotny potencjał retencyjny zarówno w aspekcie suszowym jak i powodziowym.

Przy doborze rozwiązań udrażniających należy optymalizować założenia w celu uzyskania możliwie najlepszych parametrów retencyjnych w zlewni – obiekt może pełnić istotne funkcje związane z opóźnianiem spływu powierzchniowego ze zlewni.

Możliwe działania:

1. Wykonanie przepławki dla ryb na prawym brzegu rzeki w formie seminaturalnego obejścia lub przepławki technicznej.
2. Likwidacja lub przebudowa jazu na próg stały o ciągłości morfologicznej.
3. Wykorzystanie prawobrzeżnego obejścia na bazie dawnych stawów hodowlanych – funkcja przeciwpowodziowa i zapewnienie obejścia dla organizmów wodnych.

Rysunek 14. Lokalizacja stawów w rejonie jazu w 6+480 KM rzeki Widawa

Stan/potencjał ekologiczny z JCWP: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MIR, MMI]; pozostałe wskaźniki – II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D.

NAZWA RZEKI: **Bystrzyca**

Typ obiektu: jaz – elektrownia wodna Marszowice

Współrzędne: 51,166654 N 16,890694 E

Kilometraż: 4+370

Potencjał do udrożnienia: 4590 m

Funkcja: MEW

Własność: prywatna

woj. dolnośląskie	powiat Wrocław	gm. Wrocław	ob. Marszowice AR_22	dz. nr 4/4
-------------------	----------------	-------------	----------------------	------------

Zdjęcia (źródło maps.google.com):

Formy ochrony przyrody: brak

JCWP: RW600011134999 – Bystrzyca od zb. Mietków do ujścia

Informacje z PGW WP:

- wysokość jazu [m]: 4.07
- światło jazu [m]: 3,35/6.00
- rzędna korony jazu [m npm Kr]: 114,00
- rzędna niecki wypadowej [m npm KR]: 106,25
- rodzaj konstrukcji: betonowa

Obiekt uwzględniony w IIaPGW: Działania dot. poprawy warunków hydromorfologicznych rzek i potoków. Nazwa działań: Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych. Opracowanie wariantowej analizy sposobu udroźnienia budowli piętrzących na cieku wraz ze wskazaniem wariantu do realizacji oraz opracowaniem dokumentacji projektowej. Opracowanie wariantowej analizy sposobu udroźnienia budowli piętrzących na cieku wraz ze wskazaniem wariantu do realizacji oraz opracowaniem dokumentacji projektowej. Realizacja wybranego wariantu udroźnienia cieku – działanie inwestycyjne. Realizacja wybranego wariantu udroźnienia cieku – działanie inwestycyjne.

Uwzględniono w KPRW: Działania dot. likwidacji lub udrażniania przegród poprzecznych (T16).

Bystrzyca – lewy dopływ Odry o długości ok. 101 km. Swoje źródła ma w Górach Suchych w okolicy wsi Bartnica. Na Bystrzycy wybudowane są dwa sztuczne zbiorniki – Jezioro Bystrzyckie i Zbiornik Mietkowski.

Jaz dwuprzęsłowy służący pracy elektrowni wodnej. Brak przepławki dla ryb. Woda kierowana do elektrowni przy pomocy progu stałego o przelewie praktycznym. W stanie obecnym brak możliwości migracji organizmów wodnych zarówno przez jaz elektrowni wodnej jak i próg stały na Bystrzycy. Niezbędne jest zapewnienie odpowiednich warunków do migracji, poprzez adaptację węzła wodnego.

Rysunek 15. Młyn wodny w miejscu istniejącej elektrowni wodnej

Zaleca się:

1. Adaptację progu stałego poprzez częściową przebudowę na bystrze lub rampę z sekwencją bystrzy, ewentualnie inny rodzaj urządzenia umożliwiającego swobodną migrację organizmów wodnych.
2. Zapewnienie odpowiednich parametrów hydraulicznych na połączeniu kanału derywacyjnego i kanału elektrowni.
3. Przeanalizowanie i przeprowadzenie niezbędnych działań zabezpieczających ryby przed napływem do turbin elektrowni.

Stan/potencjał ekologiczny z JCWP: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Bystrzyca w obrębie JCWP (dla tososia); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Bystrzyca w obrębie JCWP (dla troci wędrowej).

Rysunek 16. Próg stały na połączeniu z kanałem derywacyjnym

Podczas analiz historycznego przebiegu koryta nie wykryto możliwości przywrócenia potencjału retencyjnego i odtworzenia historycznych kierunków przepływu.

NAZWA RZEKI: **Ślęza**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: jaz – Prywatna elektrownia wodna im. Stanisława Sobolewskiego

Współrzędne: 51,142495 N 16,948480 E

Kilometraż: 2+913

Potencjał do udrożnienia: 1807 m

Funkcja: MEW

Własność: PGW WP, dzierżawca – osoba prywatna

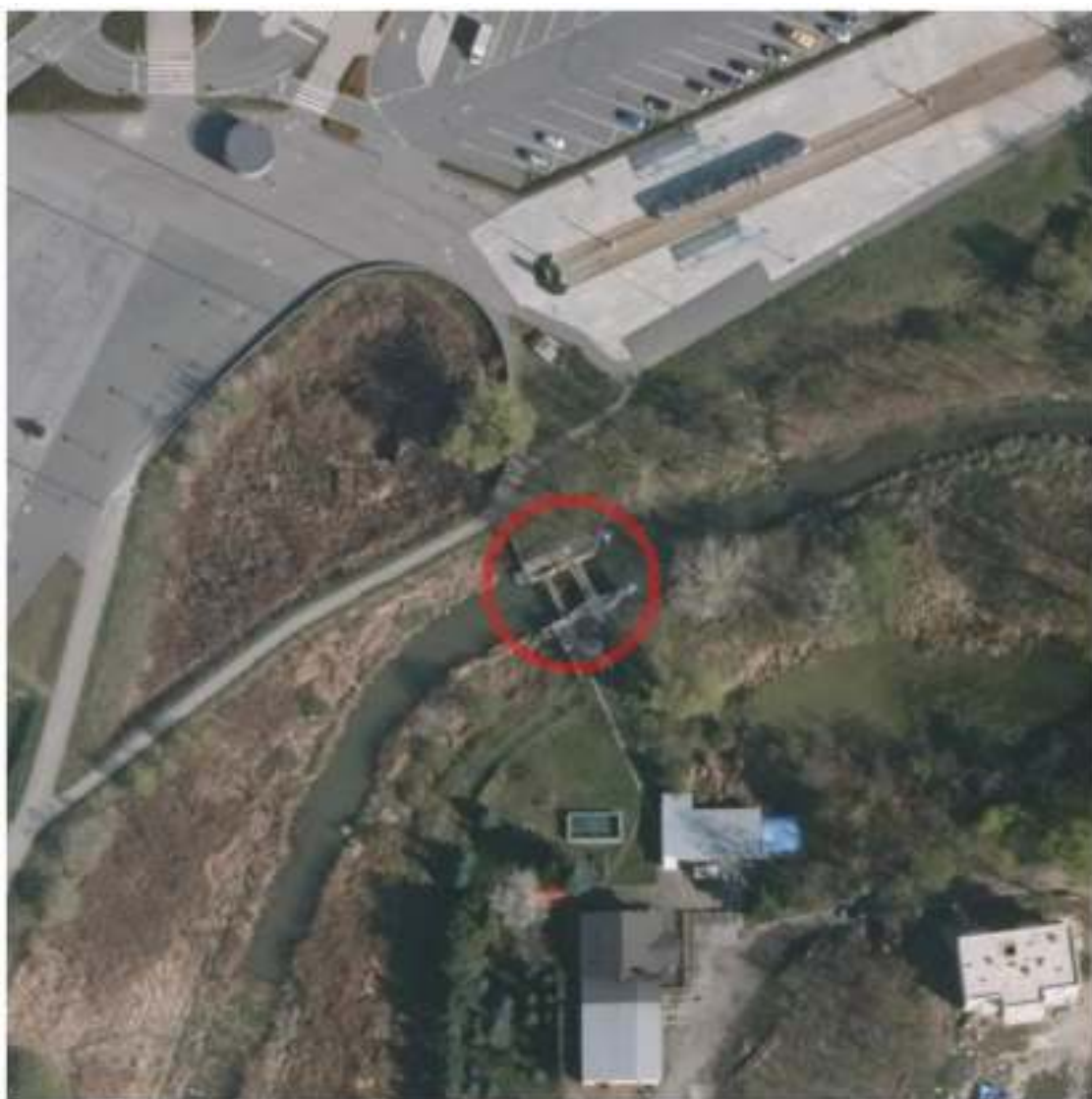
woj. dolnośląskie

powiat Wrocław

gm. Wrocław

ob. Pilczyce AR_13

dz. nr 17

Zdjęcia z wizji terenowej:

Formy ochrony przyrody: brak

JCWP: RW60001113369 – Śleza od Ksieginki do ujścia

Informacje z PGW WP:

- Rodzaj budowli: Jaz – światło budowli 8,0m, zamknięcie – kłapa stalowa
- Wysokość piętrzenia: Max PP – 4,80 m
- Stan własności: PGW Wody Polskie

Obiekt uwzględniony w IIaPGW: Działania dot. poprawy warunków hydromorfologicznych rzek i potoków). Nazwa działania: Działania renaturyzacyjne (SZCW).

Obiekt wskazany w KPRW: Działania dot. likwidacji lub udrażniania przegród poprzecznych (T16).

Rysunek 17. Młyn wodny w miejscu obecnie istniejącej elektrowni wodnej

Śleza – lewobrzeżny dopływ Odry o długości ok. 80 km. Swoje źródła rzeka ma w Przedgórzu Sudeckim obok wsi Kluczowa. Na ostatnim odcinku płynie uregulowanym korytem pomiędzy zachodnimi osiedlami Wrocławia. Wpada do Odry poniżej osiedla Kozanów.

W trakcie wizji lokalnej na jazie (2+913 km rzeki Śleza) potwierdzono, że jest to jaz dwuprzęsłowy z progiem statym, służący elektrowni wodnej im. Stanisława Sobolewskiego. Nie posiada przepławki dla ryb. Stanowi stu procentową przeszkodę dla migracji.

Przy doborze rozwiązań udraźniających należy optymalizować założenia w celu uzyskania możliwie najlepszych parametrów retencyjnych w zlewni – obiekt może pełnić istotne funkcje związane z opóźnianiem spływu powierzchniowego ze zlewni.

Możliwe działania:

1. Wykonanie przepławki dla ryb w formie przepławki technicznej na lewym brzegu, bądź zastosowanie innego rozwiązania umożliwiającego ominięcie przeszkody przez organizmy wodne.

Rysunek 18. Przestrzeń do meandryzacji (przebieg cieków przed uregulowaniem)

Rysunek 19. Aktualny, uregulowany przebieg Ślęzy

NAZWA RZEKI: **Smortawa**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: jaz zasuwowy Hanna z progiem stałym

Współrzędne: 50,983253 N 17,358104 E

Kilometraż: 5+052

Potencjał do udrożnienia: 2985 m

Funkcja: retencja

Własność: PGW WP

woj. dolnośląskie	powiat oławski	gm. Jelcz-Laskowice	ob. Nowy Dwór	dz. nr 662/1
-------------------	----------------	---------------------	---------------	--------------

Zdjęcia z wizji lokalnej:

Formy ochrony przyrody: SOO: PLH020017 – Grądy w Dolinie Odry, OSO: PLB020002 – Grądy Odrzańskie

JCWP: RW600011133299 – Smortawa od Pijawki do Odry

Informacje z PGW WP:

- jaz zasuwowy dwudzielny
- konstrukcja żelbetowa
- światło jazu: przęsta ruchome, stalowe zamykane zasuwami 2×3 m oraz przęsta stałe o przekroju trapezowym 2×3,4 m
- rzędna piętrzenia: 127,00 m n.p.m.
- rzędna progu: 125,10 m n.p.m.
- wysokość piętrzenia: 1,9 m

Obiekt uwzględniony w IIaPGW: Działania dot. poprawy warunków hydromorfologicznych rzek i potoków. Nazwa działania: Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych.; Ocena wpływu budowli poprzecznych.

Uwzględniono w KPRW: Działania dot. likwidacji lub udrażniania przegród poprzecznych (T16).

Smortawa – prawy dopływ Odry o długości ok. 38 km. Jego źródła znajdują się w okolicy Świerczowa. Ciek przepływa przez cenne przyrodniczo tereny objęte programem Natura 2000. Rzeka uchodzi do Odry w pobliżu Jelcza-Laskowic.

W trakcie wizji lokalnej na jazie Hanna (5+052 KM rzeki Smortawa) potwierdzono, że jest to dwuprzęstowa budowla żelbetowa z progiem stałym.

Wymaga likwidacji lub udroźnienia dla migracji organizmów wodnych poprzez budowę przepławki dla ryb lub odpowiedniego zagospodarowania stanowiska dolnego i zróżnicowania poziomów wody górnej i dolnej. Wg informacji z PGW WP stan na grudzień 2024 brak jest pozwolenia wodnoprawnego na piętrzenie dla niniejszego jazu. i wymaga sterowania piętrzeniem w jakichkolwiek warunkach, należy dostosować instrukcję gospodarowania wodą do okresów migracyjnych.

Przy doborze rozwiązań udrażniających należy optymalizować założenia w celu uzyskania możliwie najlepszych parametrów retencyjnych w zlewni – obiekt może pełnić istotne funkcje związane z opóźnianiem spływu powierzchniowego ze zlewni.

Analizując ostateczne rozwiązania należy uwzględnić fakt, że piętrzenie w KM 5+052 na rzece Smortawa kieruje część wody do rzeki Młynówka Jelecka, która na całym swoim odcinku aż do ujścia nie posiada istotnych przeszkód do migracji.

Możliwe działania:

1. Wykonanie przepławki dla ryb na lewym brzegu.
2. Rozważenie skierowania pełnej migracji ryb Młynówką Jelecką.
3. Zapewnienie odpowiedniego zarządzania piętrzeniem na jazie (IGW) i wykonanie sekwencji pryzm żwirowo-kamiennych w korycie od strony wody dolnej niwelujących przeszkodę w postaci progu na jazie.

Podczas analiz historycznego przebiegu koryta nie wykryto możliwości przywrócenia potencjału retencyjnego i odtworzenia historycznych kierunków przepływu.

NAZWA RZEKI: **Stobrawa**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: jaz z progiem stałym

Współrzędne: 50,840095 N 17,643696 E

Kilometraż: 4+525

Potencjał do udrożnienia: 5860 m

Funkcja: retencja

Własność: PGW WP

---

ob. opolskie

powiat opolski

gm. Popielów

ob. Stobrawa AR_3

dz. nr 314/2

Formy ochrony przyrody: Stobrawski Park Krajobrazowy, Korytarz ekologiczny: Opole-Katowice, OSO: PLB020002 – Grądy Odrzańskie

JCWP: RW6000111329 – Stobrawa od Kluczborskiego Strumienia do ujścia

Rysunek 20. Most w miejscu obecnie istniejącego jazu

Rysunek 21. Przestrzeń do renaturyzacji w zlewni Odry na ujściu Stobrawy

Jaz ze statym progiem obecnie nie posiada pozwolenia wodnoprawnego, z założenia służy do piętrzenia i retencjonowania wód w zlewni. Należy rozważyć możliwość likwidacji lub – w przypadku piętrzenia wód w okresie migracji – wymagać będzie udrożnienia.

Przy doborze rozwiązań udrażniających należy optymalizować założenia w celu uzyskania możliwie najlepszych parametrów retencyjnych w zlewni – obiekt może pełnić istotne funkcje związane z opóźnianiem spływu powierzchniowego ze zlewni.

Analiza niniejszej zlewni wykazała ogromny potencjał retencyjny w odcinku ujściowym poniżej budowli. Odcinek ujściowy obwałowany lewostronnie, co w powiązaniu ze stosunkowo prostym odcinkiem koryta powoduje szybki odpływ wód (susza) i kumulacje przepływów Stobrawy i Odry w przypadku przejścia wód powodziowych. Na prawym brzegu widoczne odnogi dawnego koryta Stobrawy, którymi nadmiar wody mógłby być kierowany do Odry z istotnym opóźnieniem. Należy powyższe uwzględnić w ramach dalszych działań w zlewni.

Możliwe działania:

1. Wykonanie okna w jednej z zasuw.
2. Odpowiednie zaplanowanie gospodarowania jazem, tak aby w całym okresie migracyjnym pozostawić drożność pod otwartą zasuwą.
3. Wykonanie sekwencji bystrzy poniżej budowli w celu zlikwidowania przeszkody w postaci progu stałego jazu – zadanie powiązane z ad. 2.
4. W zakresie działań na odcinku ujściowym zaleca się rozważenie przeprowadzenia prac renaturyzacyjnych w korycie poniżej starorzeczy, kierujących część wody na prawobrzeżne dawne odnogi rzeki. Dobór rozwiązań musi uwzględniać kwestie bezpieczeństwa powodziowego i lewobrzeżnego obwałowania.

Stan/potencjał ekologiczny z JCWP: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D.

NAZWA RZEKI: **Nysa Kłodzka**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: jaz w Lewinie Brzeskim

Współrzędne: 50,746863 N 17,611310 E

Kilometraż: 13+667

Potencjał do udrożnienia: 8068 m

Funkcja: powodziowa

Własność: PGW WP

ob. opolskie

powiat brzeski

gm. Lewin Brzeski

ob. Lewin Brzeski

dz. nr 264

Zdjęcia z wizji terenowej:

Formy ochrony przyrody: brak

JCWP: RW6000111299 – Nysa Kłodzka od zb. Nysa do ujścia

Informacje z PGWWP:

Uwzględniono w IIaPGW: Działania dot. poprawy warunków hydromorfologicznych rzek i potoków. Nazwa działania: Budowa przepławki, przywrócenie drożności odcinków rzek w ramach zadania „Przywrócenie ciągłości morfologicznej rzeki Nysy Kłodzkiej”. Kontrola funkcjonowania urządzeń do migracji ryb. Monitoring skuteczności istniejących urządzeń do migracji ryb. Działania renowacyjne.

Uwzględniono w KPRW: Działania dot. likwidacji lub udrażniania przegród poprzecznych (T16).

Nysa Kłodzka to największy dopływ Odry o długości 182 kilometrów. Swoje źródła ma w Masywie Śnieżnika, na wysokości około 800 m n.p.m. Przepływa przez Kłodzko, Nysę, Lewin Brzeski stanowiąc ważny element krajobrazu. Rzeka charakteryzuje się urozmaiconym biegiem – górski odcinek z licznymi przetomami i bystrzami stopniowo przechodzi w spokojniejsze tereny nizin. Na Nysie Kłodzkiej znajduje się kilka zbiorników wodnych, takich jak Jezioro Otmuchowskie i Nyskie, które pełnią funkcję przeciwpowodziową i rekreacyjną. Rzeka odgrywa także istotną rolę w lokalnym ekosystemie, będąc siedliskiem wielu gatunków ryb oraz ptaków wodnych.

Podczas wizji lokalnej na jazie w Lewinie Brzeskim (13+667 km Nysy Kłodzkiej) potwierdzono, że jest to jaz czteroprzęstowy, nieposiadający przepławki dla ryb. Brak informacji z PGW WP o zapewnieniu drożności morfologicznej na tym obiekcie. W ramach aPGW zaplanowano działania udroźnieniowe w górnej części Nysy Kłodzkiej (od KM 21+918), w związku z czym udroźnienie przedmiotowego jazu w KM 13+667 udroźniłoby wiele kilometrów Nysy Kłodzkiej dla migracji.

Przy doborze rozwiązań udrażniających należy optymalizować założenia w celu uzyskania możliwie najlepszych parametrów retencyjnych w zlewni – obiekt może pełnić istotne funkcje związane z opóźnianiem spływu powierzchniowego ze zlewni.

Wskazuje się na ogromny potencjał w zlewni Nysy Kłodzkiej do przywrócenia starorzeczy i spowolnienia odpływu wody, z korzyścią dla walki z suszą i powodzią.

Z analizy map historycznych wynika, że obiekt powstał w latach 2016-2017 i nie został uwzględniony w aPGW do udroźnienia.

Możliwe działania:

1. Wykorzystanie prawobrzeżnej odnogi omijającej jaz (widocznej na mapach historycznych) jako kanału obiegowego dla migracji.

Stan/potencjał ekologiczny z JCWP: dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Nysa Kłodzka w obrębie JCWP (dla jesiotra, łososia); zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Nysa Kłodzka w obrębie JCWP (dla troci wędrowniej).

Podczas analiz historycznego przebiegu koryta nie wykryto możliwości przywrócenia potencjału retencyjnego i odtworzenia historycznych kierunków przepływu.

NAZWA RZEKI: **Prószkowski Potok**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: jaz

Współrzędne: 50,740424 N 17,810477 E

Kilometraż: 3+872

Potencjał do udrożnienia: 11164 m

Funkcja: retencja korytowa

Własność: PGW WP

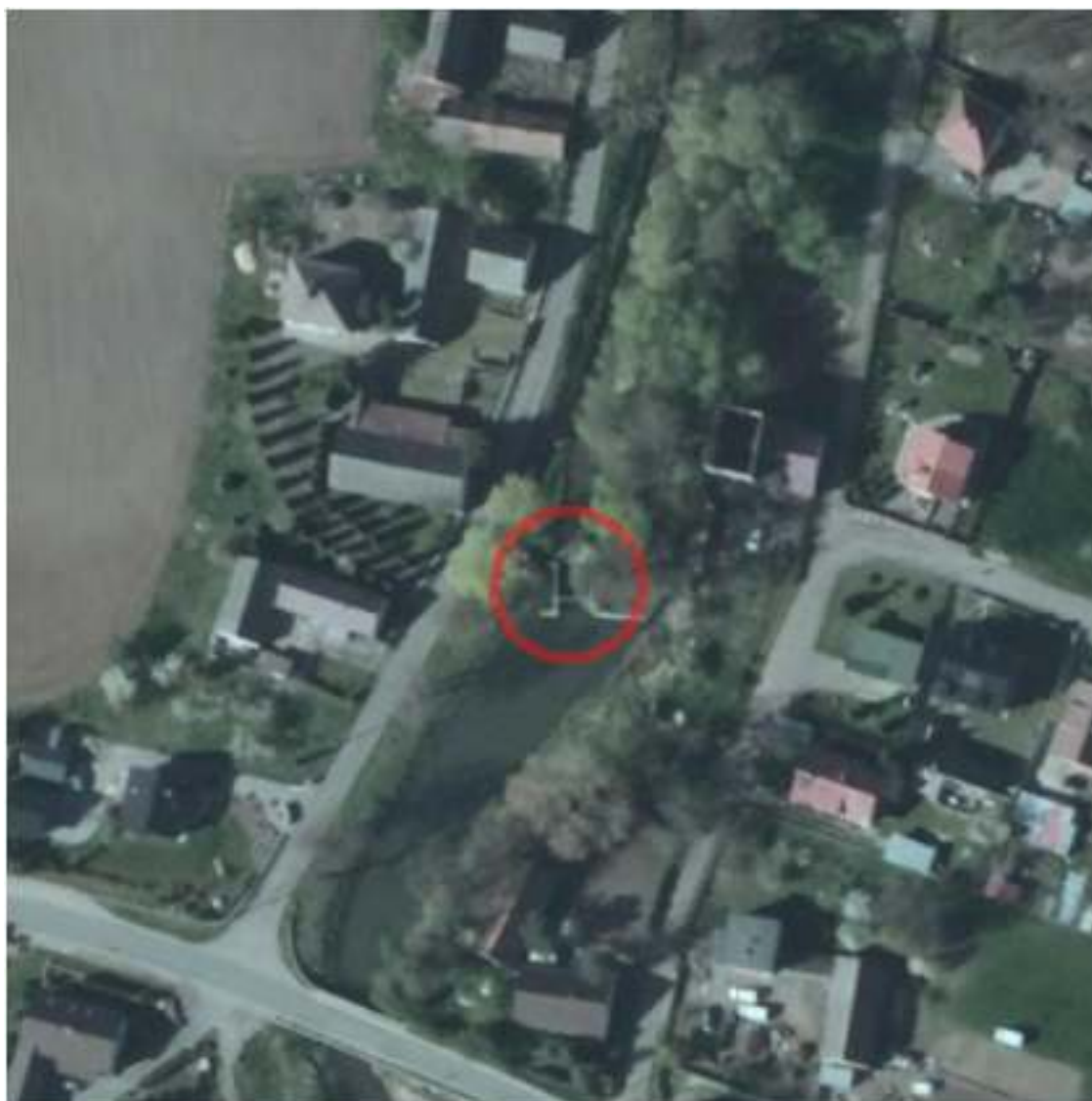
woj. opolskie

powiat opolski

gm. Dąbrowa

ob. Niewodniki AR_1

dz. nr 169

Zdjęcia z wizji terenowej:

Formy ochrony przyrody: brak

JCWP: RW60001011969 – Prószkowski Potok

Informacje z PGW WP:

- jaz 3 przęsła,
- Wysokość piętrzenia: 1,8 m
- właściciel: PGW Wody Polskie

Rysunek 22. Młyn w miejscu obecnie istniejącego jazu

Rysunek 23. Zmiana lokalizacji ujścia Prószkowskiego Potoku do Odry

Prószkowski Potok – lewy dopływ Odry o długości ok 40 km. Swoje źródła ma w centralnej części obszaru chronionego krajobrazu Bory Niemodlińskie. Potok przepływa przez wąską, torfiastą dolinę o dużych waloach przyrodniczych.

W trakcie wizji lokalnej w 3+872 KM ciekłu Prószkowski Potok potwierdzono, że jest jaz trzyprzęstowy z progiem stałym – stanowi stuprocentową przeszkodę dla migracji organizmów wodnych. Nie zlokalizowano żadnego ujęcia, któremu piętrzenie służyłoby wprost.

Możliwe działania:

1. Udrożnienie poprzez działania w dolnym stanowisku (bystrza żwirowo-kamienne, rampy denne).
2. W przypadku braku funkcji niniejszego obiektu i potrzeby sterowania piętrzeniem z wykorzystaniem mechanizmów zaleca się rozebranie konstrukcji i przerobienie na stały próg zapewniający drożność i odpowiednie parametry hydrauliczne.

Stan/potencjał ekologiczny z JCWP: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności ciekłu dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D.

Podczas analiz historycznego przebiegu koryta nie wykryto możliwości przywrócenia potencjału retencyjnego i odtworzenia historycznych kierunków przepływu.

NAZWA RZEKI: **Mała Panew**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: jaz

Współrzędne: 50,722836 N 17,912732 E

Kilometraż: 2+630

Potencjał do udrożnienia: 4795 m

Funkcja: EW

Własność: prywatna

woj. opolskie

powiat opolski

gm. Opole

ob. Czarnowąsy

dz. nr 3719

Zdjęcia z wizji terenowej:

Formy ochrony przyrody: brak

JCWP: RW60001111899 – Mała Panew od zb. Turawa do Odry

Informacje z PGW WP:

- jaz stały
- właściciel prywatny

Uwzględniono w IIaPGW: Działania dot. poprawy warunków hydromorfologicznych rzek i potoków.
Nazwa działania: Działania renaturyzacyjne.

Mała Panew – prawy dopływ Odry o długości ok 132 km. Źródła rzeki znajdują się w pobliżu miasta Koziegłowy. Rzeka o meandrującym biegu i w większości piaszczystym dnie. Jest ciekim średnio zanieczyszczonym. Jej ujście znajduje się w północnej części Opola.

W trakcie wizji lokalnej w 3+872 KM cieką Prószkowski Potok potwierdzono, że jest jaz trzyprzęstowy funkcjonujący na potrzeby elektrowni wodnej. Stanowi stuprocentową blokadę dla organizmów wodnych, brak przepławki dla ryb.

Możliwe działania:

1. Wykonanie przepławki technicznej na lewym brzegu.

Podczas analiz historycznego przebiegu koryta nie wykryto możliwości przywrócenia potencjału retencyjnego i odtworzenia historycznych kierunków przepływu.

NAZWA RZEKI: **Osobłoga**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: próg stały z przepławką

Współrzędne: 50,470506 N, 17,968428 E

Kilometraż: 0+620

Potencjał do udrożnienia: 795 m

Funkcja: brak danych (dawna MEW)

Własność: PGW WP

woj. opolskie	powiat krapkowicki	gm. Krapkowice	ob. Krapkowice	dz. nr 2077
---------------	--------------------	----------------	----------------	-------------

Zdjęcia z wizji terenowej:

Formy ochrony przyrody: brak

JCWP: RW600011117699 – Osobłoga od Prudnika do Odry

Informacje z PGW WP:

Uwzględniono w KPRW: Działania dot. likwidacji lub udrażniania przegród poprzecznych (T16).

Osobłoga – lewobrzeżny dopływ Odry o długości 65 km. Swoje źródło ma w Górach Opawskich w Czechach. Na terytorium Polski przepływa przez Sudety Wschodnie i Nizinę Śląską. Jej ujście znajduje się w miejscowości Krapkowice.

W trakcie wywiadu terenowego zlokalizowano sekwencję dwóch kolejnych progów statych kierujących wodę kanałami ulgi. Pierwszy próg w 1+415 KM nie posiada przepławki i stanowi przeszkodę dla migracji w głównym korycie. Ryby migrujące w górę rzeki nie mogą pokonać przeszkody. Ryby spływające z góry rzeki prawdopodobnie kierują się kanałem ulgi w stronę ujścia.

Kolejny próg w KM 0+620 (najbliższy ujścia) posiada przepławkę w lewej części przelewu. W stanie obecnym koryto poniżej przepławki całkowicie zasypane kruszywem z ograniczoną możliwością dotarcia ryb do przepławki. Większość wody w normalnych warunkach przepływu kierowana jest w stronę starego młyna i łączy się z korytem Osobłogi poniżej starego młyna (powyżej mostu).

Przy założeniu, że przepławka funkcjonuje prawidłowo w normalnych warunkach, a łachy kruszywa zostaną odpowiednio zagospodarowane, wówczas głównym działaniem wymagającym podjęcia będzie zapewnienie odpowiednich parametrów hydraulicznych, w tym nurtu wabiącego kierującego od strony wody dolnej ryby w stronę Osobłogi i przepławki a nie starego młyna oraz udrożnienie drugiej przeszkody w KM 1+415. Należy zweryfikować funkcjonalność przepławki w stanie obecnym.

Rysunek 24. **Stary Młyn w miejscowości Krapkowice**

Udrożnienie obiektu w 0+620 spowoduje otwarcie dla migracji ok. 800 m ciek. Natomiast udrożnienie drugiego progu w KM 1+415 otworzyłoby dalsze 2,5 km ciek.

Możliwe działania:

1. Zapewnienie nurtu wabiącego i odpowiednich warunków hydraulicznych w korycie Osobłogi poniżej progu stałego w KM 0+620 i na połączeniu Osobłogi z kanałem ulgi.
2. Wykonanie przepławki dla ryb na progu stałym w KM 1+415.

Rysunek 25. Drugi od ujścia próg stały w 1+415 KM

Analizując historyczny układ hydrograficzny cieków zlokalizowano powyżej progu w KM 1+415 odnogi cieków stanowiące pozostałość po starym przebiegu koryta. Zaleca się takie planowanie gospodarowania wodami na progach zlokalizowanych poniżej, aby zapewnić ciągłość hydrologiczną starorzeczy z korytem cieków.

Rysunek 26. Starorzecza powyżej obiektu w Krapkowicach

Rysunek 27. Jedno ze starorzeczy rzeki Osobtoga

Stan/potencjał ekologiczny z JCWP: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MMI, EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki – II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D.

NAZWA RZEKI: **Swornica**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: próg stały

Współrzędne: 50,428837 N 18,011841 E

Kilometraż: 1+484

Potencjał do udrożnienia: 14281 m

Funkcja: retencja

Własność: PGW WP

woj. opolskie	powiat krapkowicki	gm. Krapkowice	ob. Żużela	dz. nr 735/2
---------------	--------------------	----------------	------------	--------------

Zdjęcia z wizji terenowej:

Formy ochrony przyrody: brak

JCWP: RW6000101175499 – Swornica

Rysunek 28. Zmiana przebiegu cieków, w miejscu obecnej budowli nie było rzeki

Swornica – lewobrzeżny dopływ Odry o długości ok 15 km. Swoje źródło ma w rejonie wsi Stare Kotkowice. To niewielki ciek o uregulowanym przebiegu.

Próg stały stanowiący przeszkodę dla migracji. W stanie obecnym jedyną jego funkcją jest regulacja spadków podłużnych w korycie. Należy podjąć działania udrażniające.

Możliwe działania:

1. Likwidacja lub udrożnienie polegające na zróżnicowaniu poziomów wody górnej i dolnej, poprzez wykonanie sekwencji bystrzy kamiennych poniżej.
2. Przebudowa progu na sekwencje bystrzy żwirowo-kamiennych.

Podczas analiz historycznego przebiegu koryta nie wykryto możliwości przywrócenia potencjału retencyjnego i odtworzenia historycznych kierunków przepływu.

NAZWA RZEKI: **Stradunia**

Typ obiektu: próg stały dwuspadziowy

Współrzędne: 50,412436 N 18,049540 E; 50,412253 N 18,043970 E

Kilometraż: 2+282, 2+300

Potencjał do udrożnienia: 3510 m

Funkcja: retencja

Własność: PGW WP

woj. opolskie

powiat krapkowicki

gm. Walce

ob. Stradunia

dz. nr 800/4

Zdjęcia z wizji lokalnej:

Formy ochrony przyrody: brak

JCWP: RW600011117499 – Stradunia od Jakubowickiego Potoku do Odry

Informacje z PGW WP:

- próg wodny
- właściciel: PGW Wody Polskie

Rysunek 29. Starorzecze poniżej budowli w rejonie ujścia do Odry

Rysunek 30. Starorzecze powyżej budowli

Stradunia – lewostronny dopływ Odry o długości ok. 37 km. Źródło rzeki znajduje się w okolicy wsi Lwowiany. Ciek w całym swoim przebiegu mocno uregulowany.

Próg stały dwuspadowy stanowiący przeszkodę dla migracji. Obecnie pełni funkcję regulacji spadków podłużnych w korycie.

Możliwe działania:

1. Likwidacja lub udrożnienie progu w formie sekwencji bystrzy żwirowo-kamiennych, bądź rampy dennej w stanowisku dolnym.
2. Zapewnienie odpowiednich parametrów hydraulicznych, w tym nurtu wabiącego i odpowiedniej głębokości wody „w kanale obiegowym” obchodzącym lewobrzeżnie istniejący próg.

Udrożnienie progu otwiera ok. 5,5 km ciek do migracji.

Rysunek 31. Starorzecze w rejonie ujścia do Odry

W ramach analizy historycznej przebiegu ciek wskazuje się na potencjał do przywrócenia rozproszonego przepływu wody z uwzględnieniem prawobrzeżnego starorzecza na odcinku powyżej mostu i progu. Niniejsze działanie wymagałoby udrożnienia połączenia starorzecza z korytem Straduni i

Wspomniana analiza historyczna wskazuje na duży potencjał do przywrócenia rozproszonego przepływu wody w ujściowym odcinku (prawobrzeżne starorzecza). Z uwagi na lewobrzeżne obwałowanie umożliwienie przepływu wody starymi odnogami ciek umożliwiłoby spłaszczenie fali w przypadku zejścia wód powodziowych i ograniczenie kumulacji przepływów ze Straduni i Odry, a jednocześnie funkcje retencyjną w przypadku niższych przepływów zlewni.

Stan/potencjał ekologiczny z JCWP: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności ciek dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D.

NAZWA RZEKI: **Łącka Woda**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: próg stały

Współrzędne: 50,391796 N 18,167398 E

Kilometraż: 5+704

Potencjał do udrożnienia: 11900 m

Funkcja: retencyjna

Własność: PGW WP

woj. opolskie

powiat strzelecki

gm. Leśnica

ob. Raszowa

dz. nr 863

Zdjęcia z wizji terenowej:

Formy ochrony przyrody: brak

JCWP: RW60001011729 – Łącka Woda

Łącka Woda – potok o długości ok. 20 km, prawostronny dopływ Odry. Swoje źródło ma w okolicy wsi Czarnocin. Uchodzi do Odry w rejonie wsi Januszkowice. Wlot do cieką odbywa się przez przepławkę przy śluzie na Odrze.

Próg stały stanowiący przeszkodę dla migracji w km 5+704 wymaga udroźnienia. W stanie obecnym jedyną jego funkcją jest regulacja spadków podłużnych w korycie. Należy podjąć działania udrażniające. Poniżej obiektu można zlokalizować kilka dodatkowych niewielkich stopni poprzecznych, których udroźnienie w ramach tej analizy również wskazuje się jako zasadne (po dalszych analizach technicznych już podczas projektowania tego kluczowego obiektu) i możliwe do wdrożenia na etapie projektowym.

Możliwe działania:

1. Likwidacja lub udroźnienie polegające na zróżnicowaniu poziomów wody górnej i dolnej, poprzez wykonanie sekwencji bystrzy kamiennych poniżej.
2. Przebudowa progu na sekwencje bystrzy żwirowo-kamiennych.

Stan/potencjał ekologiczny z JCWP: dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieką dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D.

Podczas analiz historycznego przebiegu koryta nie wykryto możliwości przywrócenia potencjału retencyjnego i odtworzenia historycznych kierunków przepływu.

NAZWA RZEKI: **Olszówka**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: jaz

Współrzędne: 50,286195 N 18,161074 E

Kilometraż: 7+465

Potencjał do udrożnienia: 16196 m

Funkcja: retencyjna

Własność: PGW WP

---

woj. opolskie	powiat kędzierzyńsko-kozielski	gm. Reńska Wieś	ob. Długomitowice AR_2	dz. nr 613
---------------	--------------------------------	-----------------	------------------------	------------

Zdjęcia z wizji terenowej:

Formy ochrony przyrody: brak

JCWP: RW6000091171429 – Olszówka

Olszówka – lewostronny dopływ Odry. Na znacznym odcinku koryto wyprostowane i uregulowane. Ciek swoje źródło ma w okolicy wsi Ucieszków, a uchodzi do Odry w mieście Kędzierzyn-Koźle.

Jaz dwuprzęsłowy w bardzo złym stanie technicznym. Nie wydaje się, aby w stanie obecnym jakkolwiek funkcjonował. Ciek silnie zmeliorowany i uregulowany. Bardzo niskie stany wody o małym potencjalne migracji organizmów wodnych bez podjęcia innych działań retencyjnych w zlewni. Zaleca się rozważenie rozbiórki urządzenia, które z uwagi na swoją konstrukcję powoduje powstawanie zatorów i tym samym utrudnienie w migracji, nie pełniąc przy tym żadnych funkcji retencyjnych.

Możliwe działania:

1. Likwidacja lub przebudowa jazu na sekwencje niewielkich przyzmy żwirowo-kamiennych i działań naturyzacyjnych.

Podczas analiz historycznego przebiegu koryta nie wykryto możliwości przywrócenia potencjału retencyjnego i odtworzenia historycznych kierunków przepływu.

NAZWA RZEKI: **Cisek**

Typ obiektu: jaz

Współrzędne: 50,279992 N 18,181517 E

Kilometraż: 4+288

Potencjał do udrożnienia: 688 m

Funkcja: retencyjna

Własność: PGW WP

woj. opolskie

powiat kędzierzyńsko-kozielski

gm. Cisek

ob. Sukowice

dz. nr 15

Zdjęcia z wizji terenowej:

Formy ochrony przyrody: brak

JCWP: RW600009115949 – Cisek

Uwzględniono w IIaPGW: Działania dot. poprawy warunków hydromorfologicznych rzek i potoków.
Nazwa działania: Działania renaturyzacyjne (SZCW).

Cisek – lewostronny dopływ Odry. Na znacznym odcinku koryto wyprostowane i uregulowane. Ciek swoje ujście ma w rejonie wsi Landzmiierz.

Jaz czteroprzęstowy bez progu utrudniającego migracje. W przypadku otwarcia zasuw nie powoduje trudności w migracji. Jaz prawdopodobnie służy do nawodnień (ujęcie lewy brzeg). Jeżeli jaz posiada pozwolenie wodnoprawne na piętrzenie i piętrzenie to obowiązuje w okresach migracji – wówczas niezbędne jest udrożnienie dla migracji.

Udrożnienie jazu w KM 4+288 otwiera jedynie 700m ciek, gdzie znajduje się druga budowla o analogicznej konstrukcji. W przypadku otwarcia dla migracji obu obiektów udostępnione zostanie ponad 4km ciek, przy zastrzeżeniu, że ciek ten ma w stanie obecnym charakter w pełni uregulowanego i wyprostowanego rowu o wątpliwym potencjale migracyjnym.

Możliwe działania:

1. Zapewnienie catorocznej drożności (np. poprzez wykonanie odpowiedniego okna w jednej z zasuw, lub zmianę w instrukcji gospodarowania obiektem tak aby jedna zasuwa była zawsze otwarta).
2. Spowolnienie odpływu wody poprzez przebudowę obiektów na stałe budowle retencyjne spowalniające stałe odpływ i uwzględniające potrzeby nawadniania gruntów przyległych, przy zapewnieniu pełnej drożności migracyjnej.

Rysunek 32. Drugi obiekt od ujścia na cieku Cisek

NAZWA RZEKI: **Bierawka**

Pierwszy obiekt od ujścia

Typ obiektu: próg stały

Współrzędne: 50,275039 N 18,230380 E

Kilometraż: 0+675

Potencjał do udrożnienia: 950 m

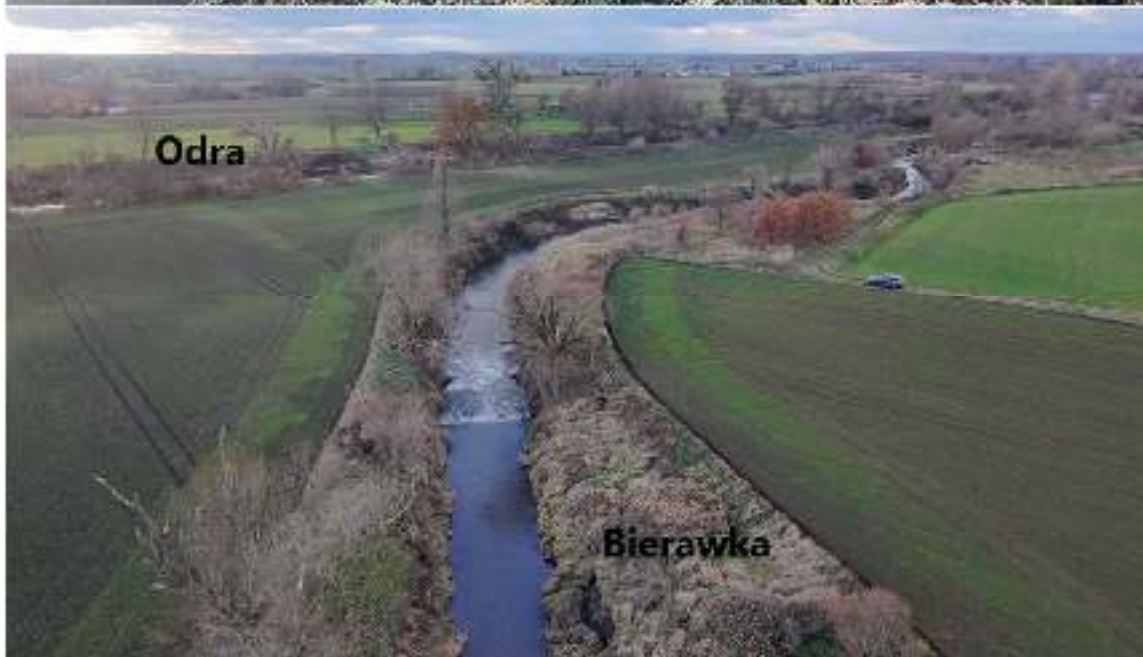
Funkcja: regulacyjna

Własność: PGW WP

woj. opolskie	powiat kędzierzyńsko-kozielski	gm. Bierawa	ob. Bierawa AR_1	dz. nr 160/1
---------------	--------------------------------	-------------	------------------	--------------

Zdjęcia z wizji terenowej:

Formy ochrony przyrody: brak

JCWP: RW600011115899 – Bierawka od Knurówki do ujścia

Uwzględniono w IIaPGW: Nazwa działania: Przebudowa stopni betonowych na bystrotoki w ramach zadania: Rozdział wód ciek Sierakowickiego w km 1+000 na właściwe koryto oraz kanał Młynówki wraz z odbudową koryta ciek Sierakowickiego w km 0+000-1+655 oraz kanału Młynówki w km 0+000-2+200 w m. Sierakowice, gm. Sośnicowice; Działania renaturyzacyjne (SZCW).

Uwzględniono w KPRW: Działania dot. likwidacji lub udrażniania przegród poprzecznych (T16).

Bierawka/Birawka – prawy dopływ Odry o długości ok 55 km. Swoje źródło rzeka ma w mieście Orzesze. W swoim środkowym biegu przepływa przez duże obszary leśne. Do Odry uchodzi w okolicy wsi. Bierawa.

Próg stały o dzielnym spadzie. Brak drożności dla organizmów wodnych. Jedyna funkcja – regulacja spadków podłużnych. Udrożnienie otwiera ok. 1 km Bierawki i lewy dopływ Łęknica Dolna.

Możliwe działania:

1. Likwidacja lub udrożnienie dla migracji poprzez wykonanie rampy lub podniesienie wody dolnej sekwencją bystrzy żwirowo-kamiennych.

Rysunek 33. **Zmieniony przebieg powyżej budowli w okolicy wsi Bierawa**

Do przyszłego rozważenia udrożnienie kolejnej przeszkody w KM ok. 1+625 (MEW) – rys. 34.

Do rozważenia podniesienie poziomu wody na przeszkodzie 0+675 KM i przywrócenie przepływów powierzchniowych po śladzie starorzeczy Bierawki pomiędzy budowlami 1 i 2.

Rysunek 34. Druga przeszkoda od ujścia – mała elektrownia wodna

Stan/potencjał ekologiczny z JCPW: umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C (maksymalna dopuszczalna wartość w wodzie: zgodnie z zasadą braku dalszego pogorszenia)]; pozostałe wskaźniki – II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D.

7

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Niniejsze opracowanie stanowi kluczowy krok w diagnozie stanu ekologicznego dorzecza Odry. Co jest istotą tego opracowania, ma ono prowadzić do realnego zaimplementowania działań technicznych i nietechnicznych, które umożliwią otwarcie wielu kilometrów cieków przy stosunkowo niedużych nakładach ekonomicznych i czasowych. Zawarte w nim informacje oraz wyniki przeprowadzonych analiz pozwalają na sformułowanie wniosków, które będą podstawą do dalszych prac koncepcyjnych i projektowych.

Raport nie tylko wskazuje obszary wymagające pilnych działań naprawczych, lecz również identyfikuje możliwości wdrożenia rozwiązań służących poprawie jakości środowiska. Jest to fundament do opracowania kompleksowej strategii działań, które mogą realnie wpłynąć na poprawę stanu ekologicznego całego dorzecza Odry, i to zarówno na płaszczyźnie ochrony przed powodzią, suszą jak i ochrony środowiska ogólnie pojętego. Pojęć tych nie powinno się odróżniać i takie podejście przyświecało autorom opracowania.

Przywrócenie ciągłości ekologicznej rzek to otwarcie drogi do dalszych istotnych działań takich jak odbudowa siedlisk naturalnych, czy wspieranie zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi – stwarza szansę na długofalową poprawę stanu środowiska i lepsze zrównoważenie interesów społecznych, gospodarczych oraz ekologicznych w regionie.

Raport ten stanowi punkt wyjścia dla dalszych interdyscyplinarnych działań, które dzięki współpracy z różnymi interesariuszami, przyniosą wymierne korzyści dla środowiska.

Za przeprowadzonymi analizami można stwierdzić, że jedynie odpowiednie zagospodarowanie pierwszych od ujścia budowli, poprzez ich likwidację, przebudowę, lub zmianę gospodarowania wodą, otworzy ok 170 km rzek dla migracji organizmów wodnych.

Jednocześnie zidentyfikowano pakiet 5 działań szczególnie zalecanych (Zimnica, Młynna, Łącka Woda, Stradunia, Świdnica), których realizacja nie generowałaby wysokich kosztów, ich termin realizacji szacujemy na wyjątkowo krótki (ok 1 rok od podjęcia się działań do realizacji), a przewidywany efekt to blisko 65 km otwartych rzek.

Dla obiektów zlokalizowanych na rzekach: Młynna, Prószkowski Potok, Swornica, Stradunia, Łącka Woda – pomimo stwierdzonej w czasie rozpoznania terenowego potrzeby przywrócenia łączności ekologicznej – brak jest wskazania takich działań w oficjalnych planach tj. zarówno w II aktualizacji Planów Gospodarowania Wodami jak i w Krajowym Programie Renaturyzacji Wód Powierzchniowych.

Biorąc pod uwagę zebrane informacje o obiektach piętrzących na dopływach Odry w woj. opolskim i dolnośląskim oraz wyniki ich oglądu i inwentaryzacji w terenie oraz mając na uwadze informacje pozyskane od PGWWP **rekomendujemy**:

- wprowadzenie do oficjalnych planów gospodarowania wodami konieczności odzyskania łączności ekologicznej dopływów Odry poprzez usunięcie, przebudowę lub modernizację wszystkich obiektów piętrzących w ich odcinkach ujściowych,
- uwzględnienie w PGW oraz KPRW konieczności udrożnienia barier obiektów piętrzących wodę zlokalizowanych na rzekach: Młynna, Prószkowski Potok, Swornica, Stradunia, Łącka Woda,
- wykonanie analogicznych analiz połączonych z weryfikacją terenową obiektów piętrzących w odcinkach przyujściowych dopływów Odry na terenie woj. śląskiego, lubuskiego i zachodniopomorskiego,
- dla każdego z wymienionych obiektów – rekomendujemy analizę i wybór optymalnego z punktu widzenia korzyści środowiskowych wariantu przywrócenia ciągłości ekologicznej, wykonanie pełnych projektów technicznych wraz z uzyskaniem pozwoleń i zgód na ich przebudowę, modernizację lub usunięcie,
- na podstawie powyższego – realizację programu przywracania łączności ekologicznej Odry z jej dopływami: wdrożenie wskazanych w opracowaniu działań i inwestycji.

W ocenie autorów wdrożenie wybranych wariantów rozwiązań jest możliwe w ciągu najbliższych 5 lat. Konieczność udrożnienia większości wymienionych w opracowaniu barier poprzecznych została zidentyfikowana i literalnie wskazana w IIaPGW i/lub w Krajowym Programie Renaturyzacji Wód. Stąd realizacja tych inwestycji ze środków publicznych ma pełne uzasadnienie. Przy tym na tego typu prace służące poprawie łączności ekologicznej rzek i wspierające odbudowę ekosystemu Odry powinny być wykorzystane środki dostępne w ramach Programu Operacyjnego FENIKS.

Działania te w bezpośredni i wymierny sposób poprawią bezpieczeństwo środowiskowe i odporność ekosystemu Odry, drastycznie osłabionego po katastrofie z 2022 roku. Stanowiąc będą jednocześnie konkretny i mierzalny wkład w realizację unijnych celów przyjętych w Europejskiej Strategii Bioróżnorodności i Programu Odbudowy Zasobów Przyrodniczych (*Nature Restoration Law*) zakładającego, że do 2030 r. co najmniej 25 tys. km rzek w Europie zostanie przywróconych do stanu swobodnie płynących.

8

SKRÓT W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Koalicja Czas na Odrę zleciła zbadanie możliwości usunięcia barier jakimi są budowle hydrotechniczne na rzekach wptywających do Odry. Barierami takimi są na przykład betonowe progi i jazy piętrzące wodę. Opracowanie zlecono mając na uwadze potrzebę zapewnienia m.in. możliwości przemieszczenia się ryb z zanieczyszczonej Odry do jej czystszych dopływów. W wyniku tego zlecenia powstało opracowanie wskazujące, że przebudowa lub likwidacja takich piętrzeń otworzyłaby możliwość migracji ryb na 170 kilometrów biegu tych rzek. Wnioski przedstawione w opracowaniu bazują na przeprowadzonej weryfikacji terenowej oraz analizie dostępnej dokumentacji technicznej. Wykazano, że udrożnienie przyujściowych odcinków rzek jest działaniem, które może być szybko zrealizowane i przyniesie wymierne korzyści środowiskowe. Wskazano jednocześnie że dla poprawy sytuacji na Odrze i dla minimalizacji ryzyka kolejnych masowych śnięć ryb, realizacji tego działania muszą towarzyszyć działania systemowe organizowane przez władze krajowe i regionalne na rzecz eliminacji zanieczyszczeń i poprawy retencji w całym dorzeczu Odry.

Katastrofa ekologiczna na Odrze w 2022 roku spowodowała **masowe wymieranie ryb i organizmów wodnych na niespotykaną skalę**. Zginęło aż 60% ryb, 88% małży i 85% ślimaków wodnych. Szczególnie ucierpiał rodzimy maśl – szczeżuja pospolita, co stwarza ryzyko zastąpienia jej przez gatunki inwazyjne. Straty te miały ogromny wpływ na życie rzeki, lokalną gospodarkę i jakość życia mieszkańców regionu.

Mimo upływu czasu **nie podjęto jeszcze konkretnych działań**, które mogłyby odbudować ekosystem Odry i poprawić jego odporność na przyszłe katastrofy. Działania takie jak poprawa monitoringu wód są ważne, ale **nie wystarczają**, by realnie poprawić stan rzeki.

Przeprowadzone na zlecenie **Koalicji Czas na Odrę** prace wykazały, że **udrożnienie barier hydrotechnicznych** – tylko na **odcinkach przyujściowych dopływów Odry** w województwach **opolskim i dolnośląskim** otwierając **170 km rzek** dla migracji ryb i innych organizmów wodnych byłoby wymiernym wsparciem odbudowy odporności ekosystemu Odry i jej dopływów. To prosty krok, który przywróciłby rzekom ich naturalną funkcję ekologiczną, umożliwiając odbudowę populacji wielu cennych gatunków.

Nasze propozycje są **konkretne, mierzalne i możliwe do realizacji** jeszcze w obecnym okresie finansowym Unii Europejskiej, czyli do 2029 roku. Udrożnienie przyujściowych odcinków rzek przyniesie **największy efekt środowiskowy** w stosunkowo krótkim czasie i przy relatywnie niskich kosztach. Zgodnie z wypracowaną przez nas **Wizją dla Odry** naszym celem jest, aby Odra znów stała się czystą, zdrową rzeką, służącą zarówno ludziom, jak i przyrodzie.

Autorzy

Maciej Humiczewski

Wykształcenie: Budownictwo Wodne, Politechnika Szczecińska
Studia podyplomowe: Melioracje Wodne, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny

Absolwent Politechniki Szczecińskiej i Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie (studia mgr inż. budownictwo wodne oraz studia podyplomowe – melioracje wodne). Przewodniczący Zachodniopomorskiego Oddziału Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Wodnych i Melioracyjnych (SITWM), Pełnomocnik Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego ds. Gospodarki Wodnej i Ochrony Zasobów Wodnych, członek Państwowej Rady Gospodarki Wodnej, współpracownik Uniwersytetu Szczecińskiego w wielu obecnie realizowanych projektach badawczych i inwestycyjnych, dyrektor w firmie Komes Water zajmującej się m.in. projektami z zakresu renaturyzacji i ochrony ekosystemów rzecznych. Od lat specjalizuje się w działaniach na rzecz ochrony zasobów wodnych i działań renaturyzacyjnych i udrożnieńowych. Prowadził zajęcia dydaktyczne na ZUT w Szczecinie w ramach studiów melioracyjnych, przeprowadził wiele szkoleń z zakresu zastosowania prawa wodnego w praktyce.

Posiada doświadczenie w zarządzaniu zasobami wodnymi i realizacji inwestycji hydrotechnicznych oraz pozyskiwaniu środków na realizację przedsięwzięć z zakresu gospodarowania wodami (m.in. Life, RPO, POIiŚ, BŚ).

W 2024 roku powołany przez Ministra Infrastruktury do Państwowej Rady Gospodarki Wodnej.

Piotr Nieznański, Fundacja Code For Green

Ekspert i praktyk w zakresie ochrony wód, rewitalizacji i renaturyzacji rzek i ich dolin oraz ochrony zagrożonych siedlisk i gatunków. Inicjator i lider programów innowacyjnej i sprawczej edukacji ekologicznej jako podstawy Zielonej Gospodarki. Współinicjator Koalicji „Czas na Odrę”, Koalicji Ratujemy Rzeki, oraz programu edukacji i rozwoju kompetencji „Code For Green” prowadzonej przez Fundację Code For Green.

Przez 25 lat był zaangażowany w inicjowanie i wdrażanie działań i projektów służących ochronie przyrody w międzynarodowej organizacji ochrony przyrody – WWF. W latach 2014-2018 roku powołany przez Ministra Środowiska do Państwowej Rady Ochrony Środowiska. Wieloletni przedstawiciel organizacji pozarządowych w międzynarodowych i krajowych gremiach doradczych w zakresie ochrony wód i ochrony przyrody, w tym między innymi: Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Międzynarodowa Komisja Ochrony Odry, Komitet Monitorujący Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Komitety Monitorujące Regionalne Programy Operacyjne, Regionalne Rady Ochrony Przyrody. Ekspert Międzynarodowego Centrum Praw Przyrody (*Observatoire international des droits de la nature*) wspierający koncepcje uznania osobowości prawnej rzek.

Autor i współautor licznych publikacji z zakresu ochrony przyrody i ochrony wód, w tym: „Atlas terenów zalewowych Odry”, podręcznik „Natura 2000 i gospodarka wodna”, koncepcja „Przestrzeń dla rzeki”. Współtwórca filmu „Do ostatniej kropli” w reżyserii Ewy Ewart, nagrodzonego w 2023 roku m.in. Złotą Nimfą na Festiwalu filmowym w Monte Carlo oraz Grand Prix Green Film Festival.

W 2024 roku powołany przez Ministra Infrastruktury do Państwowej Rady Gospodarki Wodnej.

Czas na Odrę

Koalicja Czas na Odrę powstała początkowo w Polsce 17 marca 1998 dzięki inicjatywie pięciu polskich organizacji ekologicznych. Bezpośrednim powodem powołania koalicji była katastrofalna powódź na Odrze w 1997 roku. Organizacje postawiły sobie jako główny cel ochronę wartości przyrodniczych dolin rzek oraz oparcie ochrony przeciwpowodziowej na wykorzystaniu potencjału przyrodniczego. Z czasem do polskich organizacji dołączyły się czeskie i niemieckie. W międzynarodowej Koalicji Czas na Odrę dla ochrony rzek oraz rozwoju społeczności nad nimi żyjących działa kilkadziesiąt organizacji ekologicznych z trzech nadodrzańskich krajów.

Więcej informacji: www.odra.pl

Fundacja EkoRozwoju od 33 lat działa na rzecz zrównoważonego rozwoju, realizując projekty dotyczące m.in. rzek i dolin rzecznych. Od 1999 roku szczególną uwagę poświęca Odrze, co zaowocowało m.in. powstaniem międzynarodowej koalicji „Czas na Odrę” oraz współpracą z WWF Niemcy i naukowcami nad opracowaniem „Atlasu obszarów zalewowych Odry” (atlas.odra.pl), obejmującego dolinę Odry na terenie Czech, Polski i Niemiec. Obecnie, w ramach działań na rzecz Odry, realizujemy m.in. polsko-niemiecko-czeski projekt rozwoju sieci współpracy organizacji ekologicznych w kontekście wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej, dofinansowany z programu EURENI BMUV.

Więcej informacji: fer.org.pl